

ต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสง

ในการศึกษาด้านต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงของกรมส่งเสริมการเกษตรนี้ ได้ใช้ข้อมูลในการศึกษาจากศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา และศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปาง ในฤดูเพาะปลูก 2528/29 โดยการศึกษาจะแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ระดับ คือ ต้นทุนและผลตอบแทนจากการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสง และต้นทุนการปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงของศูนย์ขยายพันธุ์พืช

จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นพบว่า ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา ผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงได้จำนวน 96,464 กิโลกรัม จากการผลิตเมล็ดพันธุ์พืชทั้งหมดจำนวน 2,265,239 กิโลกรัม ส่วนศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปาง ผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงได้จำนวน 64,910 กิโลกรัม จากการผลิตเมล็ดพันธุ์พืชทั้งหมดจำนวน 1,738,648 กิโลกรัม (ดูรายละเอียดตารางที่ 5.1)

ต้นทุนและผลตอบแทนจากการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสง

สำหรับการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนจากการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสง ข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้จัดทำแปลงขยายพันธุ์ของศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา และศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปาง ต้นทุนในการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงต่อไร่คำนวณจากต้นทุนถั่วเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก โดยในการสำรวจต้นทุนนี้ ได้ใช้ตัวอย่างในการสำรวจทั้งสิ้น 60 ราย โดยแบ่งเป็นเกษตรกรของศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา จำนวน 30 ราย และเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปาง จำนวน 30 ราย

จากการสำรวจพบว่า การผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงของศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา และศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปาง ในฤดูเพาะปลูก 2528/29 มีการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงในฤดูแล้ง 2529 ซึ่งจะใช้เวลาในการเพาะปลูกประมาณ 4 เดือน สำหรับในฤดูฝน 2528 นั้น เกษตรกรที่จัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงนั้นจะทำการปลูกข้าว ใน

ตารางที่ 5.1 การผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงในฤดูเพาะปลูก 2528/29 ของศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา และศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปาง

รายการ	ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา	ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปาง
1. เป้าหมายการผลิต (ก.ก.)	200,000	100,000
2. ปริมาณเมล็ดพันธุ์ซื้อคืน (ก.ก.)	114,720	76,546
3. ราคารับซื้อคืนเฉลี่ย (บาท/ก.ก.)	11.20-11.50	9.75-10.25
4. ต้นทุนเมล็ดพันธุ์ที่ซื้อคืน (บาท)	1,308,366.00	766,518.50
5. ปริมาณเมล็ดพันธุ์ที่ปรับปรุงได้ (ก.ก.)	96,464	64,910
6. น้ำหนักเมล็ดคัดออก (ก.ก.)	13,275	6,446
7. สิ่งเจือปนและน้ำหนักเมล็ดสูญหาย* (ก.ก.)	4,981	5,190

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

* น้ำหนักเมล็ดสูญหายเกิดจากการลดความชื้นและการวิเคราะห์ตกหล่น

การจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงนี้ เกษตรกรจะเริ่มทำการเพาะปลูกในช่วงปลายเดือนธันวาคม 2528 และเริ่มเก็บเกี่ยวในช่วงต้นเดือนพฤษภาคม 2529

ส่วนประกอบของต้นทุนการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสง

การศึกษาต้นทุนการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงของเกษตรกร สามารถแยกประเภทต้นทุนออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. ต้นทุนแปรได้ (Variable Cost) หมายถึง ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ทั้งที่เป็นเงินสด* และไม่เป็นเงินสด** ซึ่งจะเพิ่มขึ้นหรือลดลงโดยมีส่วนสัมพันธ์โดยตรงกับปริมาณถั่วลิสงที่ได้จากการจัดทำแปลงขยายพันธุ์¹ ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ นับตั้งแต่การเตรียมดิน ปลูก จนกระทั่งเก็บเกี่ยวและคัดเมล็ดที่เป็นต้นทุนแปรได้ ได้แก่

1.1 ค่าแรงงาน ทั้งที่เป็นเงินสดและไม่เป็นเงินสด ค่าแรงในส่วนที่เป็นเงินสด หมายถึง แรงงานจ้างทั้งที่เป็นแรงงานคน และแรงงานเครื่องจักร (เกษตรกรที่ได้ทำการสำรวจพบว่า ไม่มีการใช้แรงงานสัตว์) ส่วนค่าแรงที่ไม่เป็นเงินสด หมายถึง แรงงานครอบครัว และแรงงานแลกเปลี่ยน โดยค่าแรงจะแสดงแยกตามกิจกรรมที่ทำการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสง เริ่มตั้งแต่การเตรียมดิน เตรียมพันธุ์ ปลูก คายหญ้า ใส่ปุ๋ย พ่นยาปราบศัตรูพืช ให้น้ำ เก็บเกี่ยว ผลิตและคัดเมล็ด ขนและตากแดด

ค่าแรงงานเฉลี่ยคนละ 35 บาทต่อวัน ยกเว้นค่าแรงงานในการพ่นยาปราบศัตรูพืชคนละ 110 บาทต่อวัน และค่าแรงงานในการผลิตและคัดเมล็ดซึ่งคิดจากผลงานที่ได้ในอัตราปีละ 5 บาท ส่วนค่าแรงงานเครื่องจักรจะคำนวณจากกิจกรรมที่มีการใช้เครื่อง

* ค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสด หมายถึง ค่าใช้จ่ายของปัจจัยการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ที่เกษตรกรซื้อ หรือเข้ามาเป็นเงินสด

** ค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นเงินสด หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่ได้จากการประเมินการใช้ปัจจัยต่าง ๆ ในการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ของเกษตรกรเอง โดยถือตามราคาของสินค้า หรืออัตราค่าจ้างท้องถิ่น

¹ ใญ่เมฆ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา, การบัญชีต้นทุน (กรุงเทพมหานคร:จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523), หน้า 16.

จักร (เช่น รถไถ 4 ล้อ เป็นต้น) โดยคำนวณจากที่ได้จ่ายไปจริง สำหรับกรณีเกษตรกรที่มีเครื่องจักรเป็นของตนเอง และนำมาใช้ในการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ จะไม่มีการคิดค่าแรงงานเครื่องจักรให้ แต่การใช้เครื่องจักรนี้จะแสดงเป็นต้นทุนคงที่ภายใต้หัวข้อ "ค่าเสื่อมราคา"

1.2 ค่าวัสดุการเกษตร เป็นวัสดุการเกษตรที่ใช้ในการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงที่ใช้แล้วหมดไป ซึ่งได้แก่ ค่าเมล็ดพันธุ์หลัก ค่าเชื้อโรโซเบียม ค่าปุ๋ย ค่ายาปราบศัตรูพืช ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ค่าวัสดุการเกษตรส่วนใหญ่เป็นค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสด ยกเว้นค่ายาปราบศัตรูพืชที่เป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นเงินสด เนื่องจากยาปราบศัตรูพืชที่ใช้ในทางเกษตรกรรมได้รับแจกจากหน่วยงานราชการ และค่าปุ๋ยซึ่งจะมีทั้งค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสดและไม่เป็นเงินสด สำหรับค่าปุ๋ยที่เป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นเงินสดนั้นจะเป็นปุ๋ยหมักที่ทางเกษตรกรทำขึ้นใช้เอง

1.3 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนแปรได้ เป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นเงินสด ซึ่งคำนวณขึ้นจากค่าใช้จ่ายแปรได้อื่น ๆ ทั้งหมด ทั้งที่เป็นเงินสดและไม่เป็นเงินสด เช่น ค่าแรงงานจ้าง แรงงานภายในครอบครัว และค่าวัสดุการเกษตรต่าง ๆ โดยประเมินค่าเสียโอกาสในอัตราร้อยละ 8 ต่อปี และคำนวณจากระยะเวลา 4 เดือน ที่ใช้ในการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสง

2. ต้นทุนคงที่ (Fix Cost) หมายถึงค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นเป็นจำนวนคงที่สำหรับการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสง สำหรับปริมาณการผลิต ณ ระดับหนึ่ง และภายในระดับการผลิตนั้น ไม่ว่าปริมาณการผลิตจะเพิ่มขึ้นหรือลดลง ค่าใช้จ่ายประเภทนี้จะคงที่ ดังนั้น ต้นทุนต่อหนึ่งหน่วยของผลผลิตของค่าใช้จ่ายประเภทนี้จะลดลงเมื่อปริมาณการผลิตเพิ่มขึ้น ในทางตรงกันข้าม ต้นทุนต่อหนึ่งหน่วยของผลผลิตจะเพิ่มขึ้นเมื่อปริมาณการผลิตลดลง² ค่าใช้จ่ายในการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงที่เป็นค่าใช้จ่ายคงที่ ได้แก่

2.1 ค่าใช้ที่ดิน เป็นค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นทั้งที่เป็นเงินสด และไม่ เป็นเงินสด ซึ่งคำนวณจากอัตราค่าเช่าถั่วเฉลี่ยของท้องที่ที่ทำการศึกษ โดยคิดเอาค่าใช้ที่ดินสำหรับการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงครึ่งปี เนื่องจากในปีหนึ่งเกษตรกรทำการเพาะปลูก 2 ครั้ง ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

² เรืองเตียวกัน.

2.2 ค่าเสื่อมราคาเครื่องมืออุปกรณ์การเกษตร เป็นค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น และไม่เป็นเงินสด ในการศึกษาต้นทุนการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงนี้ ได้ใช้ในการคำนวณค่าเสื่อมราคาโดยวิธีเส้นตรง (Straight-line Method) ซึ่งคำนวณจากมูลค่าเมื่อซื้อของเครื่องมืออุปกรณ์การเกษตรที่ใช้ในการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสง หักด้วยราคาซาก แล้วหารด้วยอายุการใช้งานของเครื่องมืออุปกรณ์การเกษตร จากนั้นจึงนำมาคูณด้วยอัตราการใช้งานในการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสง เครื่องมืออุปกรณ์การเกษตรที่ใช้ในการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสง ได้แก่ รถไถแบบ 2 ล้อ (รถไถเดินตาม) เครื่องพ่นยา

2.3 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนคงที่ เป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นเงินสด คำนวณขึ้นจากค่าใช้จ่ายคงที่อื่น ๆ ทั้งที่เป็นเงินสดและไม่เป็นเงินสด โดยประเมินค่าเสียโอกาสนี้ ในอัตราร้อยละ 8 ต่อปี และคำนวณจากระยะเวลา 4 เดือนเช่นเดียวกับค่าเสียโอกาสเงินลงทุนแปรได้

ต้นทุนการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสง

สำหรับการศึกษาต้นทุนการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงนั้นแยกออกเป็น การศึกษาต้นทุนการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ของเกษตรกรของศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา และศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปาง โดยจะกล่าวรายละเอียดดังนี้

1. ต้นทุนการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา

ต้นทุนการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา ในฤดูเพาะปลูกปี 2528/29 ตามที่แสดงในตารางที่ 5.2 เฉลี่ยไร่ละ 1,981.11 บาท ประกอบด้วยต้นทุนที่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 1,095.49 บาท และต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 885.62 บาท ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่เท่ากับ 253.00 กิโลกรัม ต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ยต่อกิโลกรัมเป็น 7.83 บาท โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ต้นทุนแปรได้ ได้แก่ ค่าแรงงานในการเตรียมดินจนถึงการเก็บเกี่ยว ค่าวัสดุการเกษตร ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนแปรได้ ต้นทุนแปรได้เฉลี่ยไร่ละ 1,779.59 บาท คิดเป็นร้อยละ 89.83 ของต้นทุนทั้งหมด ประกอบด้วยต้นทุนแปรได้ที่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 1,089.66 บาท ต้นทุนแปรได้ที่ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 689.93

ตารางที่ 5.2 ต้นทุนการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงต่อไร่ ในฤดูเพาะปลูกปี 2528/29 ของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา

รายการ	เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	รวม	ร้อยละ
ต้นทุนแปรได้	1,089.66	689.93	1,779.59	89.83
1. ค่าแรงในการเตรียมดินจนถึงเก็บเกี่ยว	703.11	631.18	1,334.29	67.36
-เตรียมดิน	112.25	143.13	255.38	12.89
-เตรียมพันธุ์	-	11.29	11.29	0.57
-ปลูก	92.46	57.75	150.21	7.58
-ค้ายหญ้า	83.42	105.29	188.71	9.53
-ใส่ปุ๋ย	-	3.06	3.06	0.15
-น้ชยาปราบศัตรูพืช	3.17	4.20	7.37	0.37
-ให้น้ำ	-	13.38	13.38	0.68
-เก็บเกี่ยว	173.25	66.79	240.04	12.12
-ผลิต	238.23	143.08	381.31	19.25
-ขน	0.33	23.61	23.94	1.21
-ตากแดด	-	59.60	59.60	3.01
2. ค่าวัสดุการเกษตร	386.55	12.53	399.08	20.14
-ค่าเมล็ดพันธุ์	280.00	-	280.00	14.13
-ค่าเชื้อไรโซแบคทีเรีย	10.00	-	10.00	0.50
-ค่าปุ๋ย	18.13	-	18.13	0.92
-ค้ายาปราบศัตรูพืช	-	12.53	12.53	0.63
-ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	78.42	-	78.42	3.96
3. ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนแปรได้	-	46.22	46.22	2.33
ต้นทุนคงที่	5.83	195.69	201.52	10.17
1. ค่าใช้ที่ดิน	5.83	118.75	124.58	6.29
2. ค่าเสื่อมราคาเครื่องมืออุปกรณ์การเกษตร	-	71.71	71.71	3.62
3. ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนคงที่	-	5.23	5.23	0.26
ต้นทุนทั้งหมดต่อไร่	1,095.49	885.62	1,981.11	100.00
ผลผลิตต่อไร่ (กิโลกรัม)			253.00	
ต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ยต่อกิโลกรัม			7.83	
ต้นทุนแปรได้เฉลี่ยต่อกิโลกรัม			7.03	
ต้นทุนคงที่เฉลี่ยต่อกิโลกรัม			0.80	

บาท ต้นทุนแปรได้เฉลี่ยต่อกิโลกรัมเป็น 75.93 บาท ต้นทุนแปรได้มีรายละเอียดดังนี้

1.1.1 ค่าแรงงานในการเตรียมดินจนถึงการเก็บเกี่ยว มีค่าแรงงานเฉลี่ยไร่ละ 1,334.29 บาท คิดเป็นร้อยละ 67.36 ของต้นทุนทั้งหมด ประกอบด้วยค่าแรงงานที่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 703.11 บาท และค่าแรงที่ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 631.18 บาท ค่าแรงงานในการเตรียมดินจนถึงการเก็บเกี่ยวประกอบด้วย (ดูตารางที่ 5.2 ประกอบ)

1.1.1.1 ค่าแรงในการเตรียมดิน ซึ่งเป็นค่าแรงในการไถเตรียมดิน สำหรับการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสง หลังจากการเก็บเกี่ยวข้าวที่ปลูกในฤดูฝนเรียบร้อยแล้ว และรวมถึงค่าแรงในการยกร่อง เนื่องจากในการสำรวจพบว่า ในการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงนี้ เกษตรกรจะทำการปลูกถั่วลิสงโดยการยกร่อง ชุดหลุม และหยอดเมล็ด ค่าแรงในการเตรียมดินจะเป็นแรงงานเครื่องจักร ในการจ้างรถไถมาไถในการเตรียมดิน และแรงงานคนในกรณีที่เกษตรกรมีเครื่องจักรเป็นของตนเอง ส่วนกรณีการจ้างรถไถมาไถนั้นค่าแรงจะรวมถึงค่าแรงงานคนงานที่ขับหรือบังคับรถไถซึ่งผู้รับจ้างเป็นผู้จัดหา จากการศึกษาพบว่า ค่าแรงงานในการเตรียมดินเฉลี่ยไร่ละ 255.38 บาท คิดเป็นร้อยละ 12.89 ของต้นทุนทั้งหมด ซึ่งประกอบด้วยค่าแรงงานที่เป็นเงินสด 112.25 บาท และค่าแรงที่ไม่เป็นเงินสด 143.13 บาท

1.1.1.2 ค่าแรงในการเตรียมพันธุ์ การจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงกับทางศูนย์ขยายพันธุ์พืชนั้น เมล็ดพันธุ์หลักที่ได้รับจะเป็นเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงทั้งฝัก ซึ่งจะต้องกะเทาะเปลือกและคลุกเชื้อไรโซเบียมก่อนนำไปปลูกในแปลงขยายพันธุ์จากการสำรวจพบว่า เกษตรกรจะทำการเตรียมเมล็ดพันธุ์โดยอาศัยแรงงานในครอบครัว ซึ่งจะทำการกะเทาะเปลือกเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงด้วยมือ ค่าแรงงานในการเตรียมพันธุ์นี้ จึงเป็นค่าแรงงานที่ไม่เป็นเงินสดทั้งหมด จำนวน 11.29 บาท คิดเป็นร้อยละ 0.57 ของต้นทุนทั้งหมด

1.1.1.3 ค่าแรงในการปลูก ในการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงกับทางศูนย์ขยายพันธุ์พืช เกษตรกรจะทำการปลูกโดยวิธีขักร่องและหยอด ซึ่งเกษตรกรจะทำการขักร่องโดยการเปิดร่องดินให้เป็นแถวตรง แล้วทำการปลูกถั่วลิสงโดยการชุดหลุมและหยอดเป็นแถวตรง มีระยะระหว่างแถวประมาณ 30 เซนติเมตร และระยะระหว่างต้นประมาณ 20 เซนติเมตร การหยอดเมล็ดพันธุ์จะทำการหยอดหลุมละ 2-3

เมล็ด ค่าแรงงานในการปลูกนั้นจะเป็นแรงงานคนทั้งหมดเฉลี่ยไร่ละ 150.21 บาท คิดเป็นร้อยละ 7.58 ของต้นทุนทั้งหมด ประกอบด้วยค่าแรงงานที่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 92.46 บาท และค่าแรงงานที่ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 57.75 บาท

1.1.1.4 ค่าแรงงานในการดายหญ้า ซึ่งเกษตรกรเรียกกันทั่วไปว่า การทำร่น ในกรณีที่เกษตรกรเห็นว่าวัชพืชรบกวนต้นถั่วลันเตามาก เกษตรกรก็จะทำการดายหญ้า ซึ่งปกติมักจะทำ 1-2 ครั้ง ขึ้นอยู่กับปริมาณของวัชพืช แต่ต้องงดการดายหญ้าเมื่อต้นถั่วลันเตาเริ่มแทงช่อก การทำร่นนั้นจะใช้แรงงานคนเท่านั้น ค่าแรงงานในการดายหญ้าเฉลี่ยไร่ละ 188.71 บาท คิดเป็นร้อยละ 9.53 ของต้นทุนทั้งหมด ประกอบด้วยค่าแรงที่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 83.42 บาท และค่าแรงที่ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 105.29 บาท

1.1.1.5 ค่าแรงในการใส่ปุ๋ย เกษตรกรบางรายจะมีการใส่ปุ๋ย การใส่ปุ๋ยโดยมากมักจะโรยปุ๋ยตามโคนต้นถั่วลันเตา แรงงานใส่ปุ๋ยนี้จะใช้เฉพาะแรงงานครอบครัวเท่านั้น ค่าแรงงานที่เกิดขึ้นจึงเป็นค่าแรงงานที่ไม่เป็นเงินสดทั้งหมดเฉลี่ยไร่ละ 3.06 บาท คิดเป็นร้อยละ 0.15 ของต้นทุนทั้งหมด

1.1.1.6 ค่าแรงในการพ่นยาปราบศัตรูพืช เกษตรกรบางรายมีการใช้ยาปราบศัตรูพืช เมื่อเห็นว่ามียาศัตรูพืชมารบกวนต้นถั่วลันเตาในแปลงช่อกพ่นมาก ค่าแรงงานในการพ่นยาปราบศัตรูพืชจะสูงกว่าค่าแรงงานปกติ คือ มีอัตราค่าแรงประมาณวันละ 110 บาท ค่าแรงงานในการพ่นยาปราบศัตรูพืชเฉลี่ยไร่ละ 7.37 บาท คิดเป็นร้อยละ 0.37 ของต้นทุนทั้งหมด โดยแบ่งออกเป็นค่าแรงงานที่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 3.17 บาท ค่าแรงงานที่ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 4.20 บาท

1.1.1.7 ค่าแรงในการให้น้ำ ในการปลูกถั่วลันเตานั้นมีความจำเป็นที่จะต้องให้ความชุ่มชื้นแก่ผิวดิน ในช่วงการปลูกถั่วลันเตาและช่วงเก็บเกี่ยว ซึ่งค่าแรงงานในการให้น้ำที่เกิดขึ้นเป็นแรงงานในครอบครัวทั้งสิ้น ดังนั้น จึงมีเฉพาะค่าแรงงานที่ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 13.38 บาท คิดเป็นร้อยละ 0.68 ของต้นทุนทั้งหมด

1.1.1.8 ค่าแรงในการเก็บเกี่ยว เมื่อต้นถั่วลันเตาเจริญเติบโตเต็มที่ เกษตรกรจะทำการเก็บเกี่ยวโดยถอนต้นถั่วลันเตาด้วยมือ หลังจากการให้น้ำเพื่อให้ความชุ่มชื้น อันจะสามารถช่วยให้ถอนต้นถั่วลันเตาได้ง่าย ค่าแรงงานในการเก็บเกี่ยวเฉลี่ยไร่ละ 240.04 บาท คิดเป็นร้อยละ 12.12 ของต้นทุนทั้งหมด ประกอบด้วยค่าแรงที่

เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 173.25 บาท และค่าแรงงานที่ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 66.79 บาท

1.1.1.9 ค่าแรงในการปลิดและตัดฝัก หลังจากที่ได้เก็บเกี่ยวต้นถั่วลิสงแล้วจะต้องนำมาปลิดฝักออกและตัดฝัก ในการสำรวจพบว่าในการปลิดและตัดฝักคำนวณค่าแรงตามผลงานที่ได้ ในอัตราไร่ละ 8.00 บาท (ถั่วลิสงทั้งฝัก 1 ปีมีประมาณ 6 กิโลกรัม) ค่าแรงงานในการปลิดและตัดฝักเฉลี่ยไร่ละ 381.31 บาท คิดเป็นร้อยละ 19.25 ของต้นทุนทั้งหมด โดยประกอบด้วยค่าแรงที่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 238.23 บาท และค่าแรงที่ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 143.08 บาท

1.1.1.10 ค่าแรงงานในการขน เมื่อทางศูนย์ขยายพันธุ์พืชมารับซื้อเมล็ดพันธุ์จากเกษตรกร เกษตรกรจะต้องขนเมล็ดพันธุ์ไปยังจุดที่ทางศูนย์กำหนดเพื่อรับเมล็ดพันธุ์ ซึ่งค่าแรงงานส่วนนี้เกษตรกรจะใช้แรงงานในครอบครัว ค่าแรงในการขนนี้คำนวณในอัตรากะสอบละ 4.00 บาท ค่าแรงในการขนทั้งหมดเฉลี่ยไร่ละ 23.94 บาท คิดเป็นร้อยละ 1.21 ของต้นทุนทั้งหมด โดยประกอบด้วยค่าแรงที่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 0.33 บาท และค่าแรงที่ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 23.61 บาท

1.1.1.11 ค่าแรงงานในการตากแดด ในการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงกับทางศูนย์ขยายพันธุ์พืชนั้น ทางศูนย์จะรับซื้อเมล็ดพันธุ์จากเกษตรกรเฉพาะที่มีความชื้นสูงสุดไม่เกินร้อยละ 12 โดยน้ำหนักเท่านั้น ดังนั้น เกษตรกรจึงจำเป็นต้องนำเมล็ดพันธุ์ที่ได้จากแปลงขยายพันธุ์ไปตากแดดเพื่อลดความชื้นเพื่อให้ได้มาตรฐานที่กำหนด นอกจากการปลิดและตัดฝักการตากแดดนี้เกษตรกรจะใช้แรงงานในครอบครัวเท่านั้น ดังนั้น จึงมีค่าแรงงานเฉพาะที่ไม่เป็นเงินสดเท่านั้น ค่าแรงงานในการตากแดดเฉลี่ยไร่ละ 59.60 บาท คิดเป็นร้อยละ 3.01 บาทของต้นทุนทั้งหมด

1.1.2 ค่าวัสดุการเกษตร เป็นค่าใช้จ่ายที่สิ้นเปลืองในการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสง อันได้แก่ ค่าเมล็ดพันธุ์ ค่าเชื้อไรโซเบียม ค่านุ้ย ค่ายาปราบศัตรูพืช และค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ส่วนมากค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับวัสดุการเกษตรจะเป็นค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสด ยกเว้นค่านุ้ยปราบศัตรูพืช ค่าวัสดุการเกษตรทั้งหมดเฉลี่ยไร่ละ 399.08 บาท คิดเป็นร้อยละ 20.14 ของต้นทุนทั้งหมด โดยแบ่งออกเป็นค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 386.55 บาท และค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 12.53 บาท สำหรับค่าวัสดุการเกษตรมีรายละเอียดดังนี้

1.1.2.1 ค่าเมล็ดพันธุ์ สำหรับการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงนั้น เกษตรกรจะต้องซื้อเมล็ดพันธุ์จากทางศูนย์ในราคา กิโลกรัมละ 14.00 บาท ในปริมาณ 20 กิโลกรัมต่อพื้นที่เพาะปลูก 1 ไร่ (เมล็ดพันธุ์ทั้งฝัก) ดังนั้น ค่าเมล็ดพันธุ์จึงเป็นเงินสดทั้งหมด เฉลี่ยไร่ละ 280.00 บาท คิดเป็นร้อยละ 14.13 ของต้นทุนทั้งหมด

1.1.2.2 ค่าเชื้อโรโซเบียม สำหรับค่าเชื้อโรโซเบียม ก็เช่นเดียวกับค่าเมล็ดพันธุ์ เกษตรกรจะต้องซื้อจากทางศูนย์ขยายพันธุ์พืชในราคาถุงละ 10.00 บาท และใช้ในอัตราหนึ่งถุงต่อเมล็ดพันธุ์ที่ใช้เพาะปลูกในพื้นที่ 1 ไร่ ดังนั้น ค่าเชื้อโรโซเบียมจึงเป็นเงินสดทั้งหมด เฉลี่ยไร่ละ 10.00 บาท คิดเป็นร้อยละ 0.50 ของต้นทุนทั้งหมด

1.1.2.3 ค่าปุ๋ย จากการสำรวจเกษตรกรที่ทำการขยายพันธุ์ถั่วลิสงกับศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา พบว่ามีเกษตรกรบางส่วนเท่านั้นที่ทำการใช้ปุ๋ย ซึ่งจะใช้ปุ๋ยเคมี ค่าปุ๋ยส่วนนี้มีเฉพาะค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสด ค่าปุ๋ยเฉลี่ยไร่ละ 18.13 บาท คิดเป็นร้อยละ 0.92 ของต้นทุนทั้งหมด

1.1.2.4 ค่ายาปราบศัตรูพืช จากการสำรวจพบว่า เกษตรกรบางส่วนที่มีศัตรูพืชและโรคระบาดถั่วลิสงจะใช้ยาปราบศัตรูพืช โดยยาปราบศัตรูพืชเป็นยาที่ได้รับแจกจากหน่วยงานราชการ ดังนั้น ค่ายาปราบศัตรูพืชจึงเป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นเงินสดเท่านั้น ค่ายาปราบศัตรูพืชเฉลี่ยไร่ละ 12.53 บาท คิดเป็นร้อยละ 0.63 ของต้นทุนทั้งหมด

1.1.2.5 ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ค่าใช้จ่ายน้ำมันเชื้อเพลิงนี้จะเกิดขึ้นในกรณีที่เกษตรกรมีเครื่องจักรเป็นของตนเอง เช่น รถไถ 2 ล้อ (รถไถเดินตาม) น้ำมันเชื้อเพลิงที่ใช้เป็นน้ำมันโซล่า จากการสอบถามค่าน้ำมันโซล่าขณะจัดทำแปลงขยายพันธุ์นี้ ราคาลิตรละ 7 บาท ค่าน้ำมันเป็นค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสดทั้งหมด ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงเฉลี่ยไร่ละ 78.42 บาท คิดเป็นร้อยละ 3.96 ของต้นทุนทั้งหมด ซึ่งโดยเฉลี่ยเกษตรกรใช้น้ำมันเฉลี่ยไร่ละ 11.20 ลิตร

1.1.3 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนแปรได้ เป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็น

เงินสด โดยมีค่าเสียโอกาสเงินลงทุนแปรได้เฉลี่ยร้อยละ 46.22 บาท* คิดเป็นร้อยละ 2.33 ของต้นทุนทั้งหมด

1.2 ต้นทุนคงที่ ได้แก่ ค่าใช้ที่ดิน ค่าเสื่อมราคาเครื่องมือและอุปกรณ์ การเกษตร และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนคงที่ โดยมีต้นทุนคงที่เฉลี่ยร้อยละ 201.52 บาท คิดเป็นร้อยละ 10.17 ของต้นทุนทั้งหมด โดยประกอบด้วยต้นทุนที่เป็นเงินสดเฉลี่ยร้อยละ 5.83 บาท และต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยร้อยละ 195.69 บาท ต้นทุนคงที่เฉลี่ยต่ออภิลิตร 0.80 บาท โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.2.1 ค่าใช้ที่ดิน จากการสำรวจพบว่าเกษตรกรที่จัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงกับศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา ส่วนใหญ่พื้นที่จัดทำแปลงขยายพันธุ์เป็นของตนเอง ดังนั้นค่าใช้ที่ดินจึงเป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นเงินสดแทบทั้งหมด โดยมีค่าใช้ที่ดินเฉลี่ยร้อยละ 124.58 บาท คิดเป็นร้อยละ 6.29 ของต้นทุนทั้งหมด แต่มีค่าใช้ที่ดินที่เป็นเงินสดเพียงเฉลี่ยร้อยละ 5.83 บาท ส่วนค่าใช้ที่ดินที่ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยร้อยละ 118.75 บาท

1.2.2 ค่าเสื่อมราคาเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร เป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นเงินสด ซึ่งเป็นการตัดจำหน่ายทรัพย์สินที่ใช้ไปในแต่ละปี โดยใช้วิธีเส้นตรง ค่าเสื่อมราคาเฉลี่ยร้อยละ 71.71 บาท คิดเป็นร้อยละ 3.62 ของต้นทุนทั้งหมด

1.2.3 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนคงที่ เป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นเงินสด โดยมีค่าเสียโอกาสเงินลงทุนคงที่ได้เฉลี่ยร้อยละ 5.23 บาท** คิดเป็นร้อยละ 0.26 ของต้นทุนทั้งหมด

2. ต้นทุนการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่

3 ลำปาง

ต้นทุนการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำ

*46.22 คำนวณได้จากค่าใช้จ่ายแปรได้ทั้งหมดก่อนค่าเสียโอกาสเงินลงทุนแปรได้ คูณอัตราค่าเสียโอกาสเงินลงทุน 8 % ระยะเวลา 4 เดือน $(1,779.59 - 46.22) \times 8 \% \times 4 / 12 = 46.22$

**5.23 คำนวณได้จากค่าใช้จ่ายคงที่ได้ทั้งหมดก่อนค่าเสียโอกาสเงินลงทุนคงที่ คูณอัตราค่าเสียโอกาสเงินลงทุน 8 % ระยะเวลา 4 เดือน $(201.52 - 5.23) \times 8 \% \times 4 / 12 = 5.23$

ตารางที่ 5.3 ต้นทุนการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงต่อไร่ ในฤดูเพาะปลูกปี 2528/29 ของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปาง

รายการ	เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	รวม	ร้อยละ
ต้นทุนแปรได้	872.05	748.33	1,620.38	90.07
1. ค่าแรงในการเตรียมดินจนถึงเก็บเกี่ยว	557.83	684.11	1,241.94	69.03
- เตรียมดิน	196.86	123.99	320.85	17.84
- เตรียมพันธุ์	1.78	14.60	16.38	0.91
- ปลูก	65.19	130.23	195.42	10.86
- คายหญ้า	-	45.58	45.58	2.53
- ใส่ปุ๋ย	2.29	11.09	13.38	0.74
- ฆ่ายาปราบศัตรูพืช	-	-	-	-
- ให้น้ำ	-	7.56	7.56	0.42
- เก็บเกี่ยว	169.84	230.35	400.19	22.25
- ผลิต	111.47	65.93	177.40	9.86
- ชน	10.40	13.00	23.40	1.30
- ตากแดด	-	41.78	41.78	2.32
2. ค่าวัสดุการเกษตร	314.22	22.13	336.35	18.70
- ค่าเมล็ดพันธุ์	280.00	-	280.00	15.56
- ค่าเชื้อโรโซโซเทียม	10.00	-	10.00	0.56
- ค่าปุ๋ย	13.95	22.13	36.08	2.01
- ค่ายาปราบศัตรูพืช	-	-	-	-
- ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	10.27	-	10.27	0.57
3. ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนแปรได้	-	42.09	42.09	2.34
ต้นทุนคงที่	14.92	163.79	178.71	9.93
1. ค่าใช้ที่ดิน	14.92	109.50	124.42	6.91
2. ค่าเสื่อมราคาเครื่องมืออุปกรณ์การเกษตร	-	49.65	49.65	2.76
3. ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนคงที่	-	4.64	4.64	0.26
ต้นทุนทั้งหมดต่อไร่	886.97	912.12	1,799.09	100.00
ผลผลิตต่อไร่ (กิโลกรัม)			215.44	
ต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ยต่อกิโลกรัม			8.35	
ต้นทุนแปรได้เฉลี่ยต่อกิโลกรัม			7.52	
ต้นทุนคงที่เฉลี่ยต่อกิโลกรัม			0.83	

ปาง ในฤดูเพาะปลูกปี 2528/29 ตามที่แสดงในตารางที่ 5.3 เฉลี่ยไร่ละ 1,799.09 บาท ประกอบด้วยต้นทุนที่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 886.97 บาท และต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 912.12 บาท ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่เท่ากับ 215.44 กิโลกรัม ต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ยต่อกิโลกรัมเป็น 8.35 บาท โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ต้นทุนแปรได้ ได้แก่ ค่าแรงงานในการเตรียมดินจนถึงการเก็บเกี่ยว ค่าวัสดุการเกษตร ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนแปรได้ ต้นทุนแปรได้เฉลี่ยไร่ละ 1,620.38 บาท คิดเป็นร้อยละ 90.07 ของต้นทุนทั้งหมด ประกอบด้วยต้นทุนแปรได้ที่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 872.05 บาท และต้นทุนแปรได้ที่ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 748.33 บาท ต้นทุนแปรได้เฉลี่ยต่อกิโลกรัม 7.52 บาท โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1.1 ค่าแรงงานในการเตรียมดินจนถึงการเก็บเกี่ยว มีค่าแรงงานเฉลี่ยไร่ละ 1,241.94 บาท คิดเป็นร้อยละ 69.03 ของต้นทุนทั้งหมด ประกอบด้วยค่าแรงงานที่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 557.83 บาท และค่าแรงที่ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 684.11 บาท ค่าแรงงานในการเตรียมดินจนถึงการเก็บเกี่ยวประกอบด้วย (ดูตารางที่ 5.3 ประกอบ)

2.1.1.1 ค่าแรงในการเตรียมดิน ซึ่งเป็นค่าแรงในการไถเตรียมดินตนเอง ประกอบด้วยค่าแรงงานเครื่องจักรและแรงงานคนเช่นเดียวกับเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา ค่าแรงงานในการเตรียมดินเฉลี่ยไร่ละ 320.85 บาท คิดเป็นร้อยละ 17.84 ของต้นทุนทั้งหมด ซึ่งประกอบด้วยค่าแรงงานที่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 196.86 บาท และค่าแรงที่ไม่เป็นเงินสด 123.99 บาท

2.1.1.2 ค่าแรงในการเตรียมพันธุ์ เป็นค่าแรงในการกะเทาะเปลือกและคลุกเชื้อไรโซเบียมก่อนนำไปปลูกในแปลงขยายพันธุ์ ค่าแรงงานในการเตรียมพันธุ์ทั้งหมดเฉลี่ยไร่ละ 16.38 บาท คิดเป็นร้อยละ 0.91 ของต้นทุนทั้งหมด ซึ่งประกอบด้วยค่าแรงงานที่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 1.78 บาท และค่าแรงที่ไม่เป็นเงินสด 14.60 บาท

2.1.1.3 ค่าแรงในการปลูก ในการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงทางศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปาง เกษตรกรจะทำการปลูกโดยวิธีขั้วรองและหยอดให้เป็นแถวตรงเช่นเดียวกับเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา ค่าแรงงานในการปลูกเฉลี่ยไร่ละ 195.42 บาท คิดเป็นร้อยละ 10.86 ของต้นทุนทั้งหมด ประกอบ

ด้วยค่าแรงงานที่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 65.19 บาท และค่าแรงงานที่ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 130.23 บาท

2.1.1.4 ค่าแรงงานในการดายหญ้า จากการสำรวจพบว่า มีเกษตรกรบางรายเท่านั้นที่จะทำการดายหญ้า โดยใช้แรงงานในครอบครัวเท่านั้น ค่าแรงงานในการดายหญ้าเฉลี่ยไร่ละ 45.58 บาท คิดเป็นร้อยละ 2.53 ของต้นทุนทั้งหมด และเป็นค่าแรงที่ไม่เป็นเงินสดทั้งหมด

2.1.1.5 ค่าแรงในการใส่ปุ๋ย เกษตรกรบางรายจะมีการใส่ปุ๋ย ซึ่งเป็นการใช้ปุ๋ยเคมีและปุ๋ยคอก ค่าแรงงานส่วนใหญ่เป็นแรงงานในครอบครัว โดยมีแรงงานจ้างบางส่วน ค่าแรงในการใส่ปุ๋ยเฉลี่ยไร่ละ 13.38 บาท คิดเป็นร้อยละ 0.74 ของต้นทุนทั้งหมด ประกอบด้วยค่าแรงงานที่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 2.29 บาท และค่าแรงงานที่ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 11.09 บาท

2.1.1.6 ค่าแรงในการพ่นยาปราบศัตรูพืช จากการสำรวจพบว่า เกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปาง ไม่มีการพ่นยาปราบศัตรูพืช ดังนั้น จึงไม่มีค่าแรงงานในการพ่นยาปราบศัตรูพืช

2.1.1.7 ค่าแรงในการให้น้ำ จากการสำรวจพบว่า เกษตรกรใช้แรงงานในครอบครัวเท่านั้น ดังนั้น จึงมีเฉพาะค่าแรงงานที่ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 7.56 บาท คิดเป็นร้อยละ 0.42 ของต้นทุนทั้งหมด

2.1.1.8 ค่าแรงในการเก็บเกี่ยว เกษตรกรจะทำการเก็บเกี่ยวโดยถอนต้นข้าวลิสงด้วยมือ เช่นเดียวกับเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา แต่เกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปางจะทำการตัดฝักในช่วงทำการเก็บเกี่ยวบางส่วนเพื่อช่วยให้การปลิดและตัดฝักสามารถทำได้เร็วขึ้น ค่าแรงงานในการเก็บเกี่ยวเฉลี่ยไร่ละ 400.19 บาท คิดเป็นร้อยละ 22.25 ของต้นทุนทั้งหมด ประกอบด้วยค่าแรงที่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 169.84 บาท และค่าแรงงานที่ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 230.35 บาท

2.1.1.9 ค่าแรงในการปลิดและตัดฝัก ค่าแรงงานในการปลิดและตัดฝักคำนวณค่าแรงตามผลงานที่ได้ เช่นเดียวกับเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา แต่คิดในอัตราปีละ 5.00 บาท เนื่องมีการตัดในช่วงการเก็บเกี่ยวมาขึ้นหนึ่งแล้ว ค่าแรงงานในการปลิดและตัดฝักเฉลี่ยไร่ละ 177.40 บาท คิดเป็นร้อยละ 9.86

ของต้นทุ่นทั้งหมด โดยประกอบด้วยค่าแรงที่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 111.47 บาท และค่าแรงที่ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 65.93 บาท

2.1.1.10 ค่าแรงงานในการขน การขนนี้จะมีทั้งค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสดและไม่เป็นเงินสด โดยเกษตรกรจะต้องขนถั่วลิสงมายังจุดที่ทางศูนย์ขยายพันธุ์พืชมารับเมล็ดพันธุ์ ซึ่งเกษตรกรจะใช้แรงงานในครอบครัว ซึ่งคำนวณในอัตรากระสอบละ 2.50 บาท แต่เกษตรกรจะต้องจ่ายค่าแรงให้แก่กรรมกรที่ทำหน้าที่ขนเมล็ดพันธุ์ขึ้นรถของทางศูนย์ขยายพันธุ์พืชอีกกระสอบละ 2 บาท ค่าแรงในการขนทั้งหมดเฉลี่ยไร่ละ 23.40 บาท คิดเป็นร้อยละ 1.30 ของต้นทุ่นทั้งหมด โดยประกอบด้วยค่าแรงที่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 10.40 บาท และค่าแรงที่ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 13.00 บาท

2.1.1.11 ค่าแรงงานในการตากแดด ในการตากแดดนี้เกษตรกรจะใช้แรงงานในครอบครัวเท่านั้น ดังนั้น จึงมีค่าแรงงานเฉพาะที่ไม่เป็นเงินสดเท่านั้น ค่าแรงงานในการตากแดดเฉลี่ยไร่ละ 41.78 บาท คิดเป็นร้อยละ 2.32 บาทของต้นทุ่นทั้งหมด

2.1.2 ค่าวัสดุการเกษตร เป็นค่าใช้จ่ายที่สิ้นเปลืองในการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสง อันได้แก่ ค่าเมล็ดพันธุ์ ค่าเชื้อไรโซเบียม ค่าปุ๋ย ค่ายาปราบศัตรูพืช และค่าน้ำมันเชื้อเพลิง สำหรับเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปาง ค่าวัสดุการเกษตรจะเป็นค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสดทั้งสิ้น ยกเว้นค่าปุ๋ย ซึ่งจะมีปุ๋ยคอกที่ทางเกษตรกรมักขึ้นใช้เอง ค่าวัสดุการเกษตรทั้งหมดเฉลี่ยไร่ละ 336.35 บาท คิดเป็นร้อยละ 18.70 ของต้นทุ่นทั้งหมด โดยแบ่งออกเป็นค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 314.22 บาท และค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 22.13 บาท สำหรับค่าวัสดุการเกษตรมีรายละเอียดดังนี้

2.1.2.1 ค่าเมล็ดพันธุ์ เกษตรกรซื้อเมล็ดพันธุ์จากทางศูนย์ในราคา กิโลกรัมละ 14.00 บาท ในปริมาณ 20 กิโลกรัมต่อพื้นที่เพาะปลูก 1 ไร่ (เมล็ดพันธุ์ทั้งฝัก) ดังนั้น ค่าเมล็ดพันธุ์จึงเป็นเงินสดทั้งหมด เฉลี่ยไร่ละ 280.00 บาท คิดเป็นร้อยละ 15.56 ของต้นทุ่นทั้งหมด

2.1.2.2 ค่าเชื้อไรโซเบียม เกษตรกรจะต้องซื้อจากทางศูนย์ขยายพันธุ์พืชในราคาถุงละ 10.00 บาทและใช้ในอัตราหนึ่งถุงต่อเมล็ดพันธุ์ที่ใช้เพาะปลูกในพื้นที่ 1 ไร่ ดังนั้น ค่าเชื้อไรโซเบียมจึงเป็นเงินสดทั้งหมด เฉลี่ยไร่ละ

10.00 บาท คิดเป็นร้อยละ 0.56 ของต้นทุนทั้งหมด

2.1.2.3 ค่าปุ๋ย จากการสำรวจพบว่า มีเกษตรกรบางส่วนเท่านั้นที่ใช้ปุ๋ย ซึ่งมีการใช้ทั้งปุ๋ยเคมีและปุ๋ยคอก ค่าปุ๋ยที่ไม่เป็นเงินสด จะเป็นค่าปุ๋ยที่ทางเกษตรกรหมักขึ้นใช้เอง ค่าปุ๋ยเฉลี่ยไร่ละ 36.08 บาท คิดเป็นร้อยละ 2.01 ของต้นทุนทั้งหมด ประกอบด้วยค่าปุ๋ยที่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 13.95 บาท และค่าปุ๋ยที่ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 22.13 บาท

2.1.2.4 ค่ายาปราบศัตรูพืช จากการสำรวจพบว่า เกษตรกรที่จัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงของศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปาง ไม่มีการใช้ยาปราบศัตรูพืช ดังนั้น จึงไม่มีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับยาปราบศัตรูพืช

2.1.2.5 ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ค่าใช้จ่ายน้ำมันเชื้อเพลิงนี้จะเกิดขึ้นในกรณีที่เกษตรกรมีเครื่องจักรเป็นของตนเอง น้ำมันเชื้อเพลิงที่ใช้เป็นน้ำมันโซล่า ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงเฉลี่ยไร่ละ 10.27 บาท คิดเป็นร้อยละ 0.57 ของต้นทุนทั้งหมด ซึ่งโดยเฉลี่ยเกษตรกรใช้น้ำมันเฉลี่ยไร่ละ 1.47 ลิตร

2.1.3 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนแปรได้ เป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นเงินสด โดยมีค่าเสียโอกาสเงินลงทุนแปรได้เฉลี่ยไร่ละ 42.09 บาท* คิดเป็นร้อยละ 2.34 ของต้นทุนทั้งหมด

2.2 ต้นทุนคงที่ ได้แก่ ค่าใช้ที่ดิน ค่าเสื่อมราคาเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนคงที่ โดยมีต้นทุนคงที่เฉลี่ยไร่ละ 178.71 บาท คิดเป็นร้อยละ 9.93 ของต้นทุนทั้งหมด โดยประกอบด้วยต้นทุนที่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 14.92 บาท และต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 163.79 บาท ต้นทุนคงที่เฉลี่ยต่อกิโลกรัม 0.83 บาท โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.2.1 ค่าใช้ที่ดิน จากการสำรวจพบว่าเกษตรกรที่จัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงกับศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปาง ส่วนใหญ่พื้นที่จัดทำแปลงขยายพันธุ์เป็นของตนเอง ดังนั้นค่าใช้ที่ดินส่วนใหญ่จึงเป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นเงินสด โดยมีค่าใช้ที่ดินเฉลี่ย

*42.09 คำนวณได้จากค่าใช้จ่ายแปรได้ทั้งหมดก่อนค่าเสียโอกาสเงินลงทุนแปรได้ คูณอัตราค่าเสียโอกาสเงินลงทุน 8 % ระยะเวลา 4 เดือน (1,620.38 - 42.09) X 8 % X 4 / 12 = 42.09

ไร่ละ 124.42 บาท คิดเป็นร้อยละ 6.91 ของต้นทุนทั้งหมด ประกอบด้วยค่าใช้จ่ายที่ดินที่เป็นเงินสดเพียงเฉลี่ยไร่ละ 14.92 บาท ส่วนค่าใช้จ่ายที่ดินที่ไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 109.50 บาท

2.2.2 ค่าเสื่อมราคาเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร เป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นเงินสด ซึ่งเป็นภาระตัดจำหน่ายทรัพย์สินที่ใช้ไปในแต่ละปี โดยใช้วิธีเส้นตรง ค่าเสื่อมราคาเฉลี่ยไร่ละ 49.65 บาท คิดเป็นร้อยละ 2.76 ของต้นทุนทั้งหมด

2.2.3 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนคงที่ เป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นเงินสด โดยมีค่าเสียโอกาสเงินลงทุนคงที่เฉลี่ยไร่ละ 4.64 บาท* คิดเป็นร้อยละ 0.26 ของต้นทุนทั้งหมด

การเปรียบเทียบต้นทุนการปรับทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา และศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปาง

จากข้อมูลในตารางที่ 5.4 จะเห็นว่า

1. ต้นทุนการปลูกทั้งหมดเฉลี่ยต่อไร่ การปรับทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา มีต้นทุนเฉลี่ยไร่ละ 1,981.11 บาท ส่วนเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปาง มีต้นทุนเฉลี่ยไร่ละ 1,799.09 บาท ดังนั้นเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา มีต้นทุนสูงกว่าเฉลี่ยไร่ละ 182.02 บาท ซึ่งสามารถแยกออกเป็นการวิเคราะห์ในด้านต้นทุนแปรได้และต้นทุนคงที่ ดังนี้

1.1 ต้นทุนแปรได้ ต้นทุนแปรได้ของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมาสูงกว่าเฉลี่ยไร่ละ 159.21 บาท หรือประมาณร้อยละ 9.82 ของต้นทุนแปรได้ของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปาง ผลต่างที่เกิดขึ้นได้แก่

1.1.1 ค่าแรงงานในการเตรียมดินจนถึงการเก็บเกี่ยว มีค่าใช้จ่ายแรงงานของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา สูงกว่าเฉลี่ยไร่ละ 92.35

* 4.64 คำนวณได้จากค่าใช้จ่ายคงที่ได้ทั้งหมดก่อนค่าเสียโอกาสเงินลงทุนคงที่ คูณอัตราค่าเสียโอกาสเงินลงทุน 8 % ระยะเวลา 4 เดือน $(178.71 - 4.64) \times 8 \% \times 4 / 12 = 4.64$

ตารางที่ 5.4 เปรียบเทียบต้นทุนการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงต่อไร่ ในฤดูเพาะปลูกปี 2528/29 เกษตรกร
ศูนย์ขยายพันธุ์ปีที่ 2 นครราชสีมา และศูนย์ขยายพันธุ์ปีที่ 3 ลำปาง

รายการ	ศูนย์ขยายพันธุ์ปีที่ 2		ศูนย์ขยายพันธุ์ปีที่ 3		ผลต่าง
	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	
ต้นทุนแปรได้	1,779.59	89.83	1,620.38	90.07	159.21
1. ค่าแรงในการเตรียมดินจนถึงเก็บเกี่ยว	1,334.29	67.36	1,241.94	69.03	92.35
-เตรียมดิน	255.38	12.89	320.85	17.84	(65.47)
-เตรียมพันธุ์	11.29	0.57	16.38	0.91	(5.09)
-ปลูก	150.21	7.58	195.42	10.86	(45.21)
-ค้ำยัน	188.71	9.53	45.58	2.53	143.13
-ใส่ปุ๋ย	3.06	0.15	13.38	0.74	(10.32)
-นํ้ายาปราบศัตรูพืช	7.37	0.37	-	-	7.37
-ไถนํ้า	13.38	0.68	7.56	0.42	5.82
-เก็บเกี่ยว	240.04	12.12	400.19	22.25	(160.15)
-ปลิด	381.31	19.25	177.40	9.86	203.91
-ขน	23.94	1.21	23.40	1.30	0.54
-ตากแดด	59.60	3.01	41.78	2.32	17.82
2. ค่าวัสดุการเกษตร	399.08	20.41	336.35	18.70	62.73
-ค่าเมล็ดพันธุ์	280.00	14.13	280.00	15.56	-
-ค่าเชื้อโรโซโซเนียม	10.00	0.50	10.00	0.56	-
-ค่าปุ๋ย	18.13	0.92	36.08	2.01	(17.95)
-ค่ายาปราบศัตรูพืช	12.53	0.63	-	-	12.53
-ค่านํ้ามันเชื้อเพลิง	78.42	3.96	10.27	0.57	68.15
3. ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนแปรได้	46.22	2.33	42.09	2.34	4.23
ต้นทุนคงที่	201.52	10.17	178.71	9.93	22.81
1. ค่าใช้ที่ดิน	124.58	6.29	124.42	6.91	0.16
2. ค่าเสื่อมราคาเครื่องมืออุปกรณ์การเกษตร	71.71	3.62	49.65	2.76	22.06
3. ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนคงที่	5.23	0.26	4.64	0.26	0.59
ต้นทุนทั้งหมดต่อไร่	1,981.11	100.00	1,799.09	100.00	182.02
ผลผลิตต่อไร่ (กิโลกรัม)	253.00		215.44		37.56
ต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ยต่อกิโลกรัม	7.83		8.35		(0.52)
ต้นทุนแปรได้เฉลี่ยต่อกิโลกรัม	7.03		7.52		(0.49)
ต้นทุนคงที่เฉลี่ยต่อกิโลกรัม	0.80		0.83		(0.03)

ตารางที่ 5.5 การเปรียบเทียบค่าแรงงานที่ใช้ในการจัดทำแปลงขยายพันธุ์กล้วยสังเจ็ลย์ต่อไร่
ระหว่างเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา และเกษตรกรศูนย์ขยาย
พันธุ์พืชที่ 3 ลำปาง

รายการ	เกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์ พืชที่ 2 นครราชสีมา		เกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์ พืชที่ 3 ลำปาง		ผลต่าง บาท
	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	
ค่าแรงงานทั้งหมด	1,334.29	100.00	1,241.94	100.00	92.35
1. ค่าแรงงานในการเตรียมดิน	255.38	19.14	320.85	25.84	(65.47)
2. ค่าแรงในการเตรียมพันธุ์	11.29	0.85	16.38	1.32	(5.09)
3. ค่าแรงในการปลูก	150.21	11.26	195.42	15.74	(45.21)
4. ค่าแรงในการดายหญ้า	188.71	14.14	45.58	3.67	143.13
5. ค่าแรงในการใส่ปุ๋ย	3.06	0.23	13.38	1.08	(10.32)
6. ค่าแรงในการพ่นยาปราบศัตรูพืช	7.37	0.55	-	-	7.37
7. ค่าแรงในการให้น้ำ	13.38	1.00	7.56	0.61	5.82
8. ค่าแรงในการเก็บเกี่ยว	240.04	17.99	400.19	32.22	(160.15)
9. ค่าแรงในการผลิตและคัดเมล็ด	381.31	28.58	177.40	14.28	203.91
10. ค่าแรงในการขน	23.94	1.79	23.40	1.88	0.54
11. ค่าแรงในการตากแดด	59.60	4.47	41.78	3.36	17.82

บาท หรือ ประมาณร้อยละ 7.43 ของค่าแรงเตรียมดินจนถึงเก็บเกี่ยวของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปาง อัตราการจ้างแรงงานกับอัตราการใช้แรงงานของตนเองหรือแรงงานในครอบครัวของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา เท่ากับ $53 : 47^*$ และของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปาง เท่ากับ $45 : 55^{**}$ แสดงว่าการใช้แรงงานของตนเองของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปางมีมากกว่าเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา ทำให้ค่าแรงงานที่เป็นเงินสดของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา มีมากกว่าเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปาง สำหรับค่าแรงงานนี้แม้ว่าโดยรวมแล้วค่าแรงงานของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมาจะสูงกว่า แต่ก็มีค่าแรงงานบางประเภทที่ค่าแรงงานของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปางสูงกว่า ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.1.1.1 ค่าแรงงานในการเตรียมดิน ค่าแรงงานในการเตรียมดินของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมาเฉลี่ยไร่ละ 255.38 บาท คิดเป็นร้อยละ 19.14 ของค่าแรงงานทั้งหมด โดยมีอัตราส่วนของการจ้างแรงงานกับการใช้แรงงานของตนเองเท่ากับ $44 : 56$ ส่วนค่าแรงงานในการเตรียมดินของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปางเฉลี่ยไร่ละ 320.85 บาท คิดเป็นร้อยละ 25.84 ของค่าแรงงานทั้งหมด โดยมีอัตราส่วนการจ้างแรงงานกับการใช้แรงงานของตนเองเท่ากับ $61 : 39$ จะเห็นได้ว่า ค่าแรงงานของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมาส่วนใหญ่เป็นแรงงานของตนเอง แต่ค่าแรงงานของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปางส่วนใหญ่

* จากตารางที่ 5.2 อัตราส่วนการจ้างแรงงานกับการใช้แรงงานของตนเองของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา หาได้จาก
ค่าแรงที่เป็นเงินสด/ค่าแรงงานทั้งหมด : ค่าแรงงานที่ไม่เป็นเงินสด/ค่าแรงงานทั้งหมด

$$703.11/1,334.29 : 631.18/1,334.29$$

$$53 : 47$$

** จากตารางที่ 5.3 อัตราส่วนการจ้างแรงงานกับการใช้แรงงานของตนเองของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปาง หาได้จาก

$$557.83/1,241.94 : 684.11/1,241.94$$

$$45 : 55$$

เป็นแรงงานจ้าง ค่าแรงงานในการเตรียมดินจะมีทั้งแรงงานคน และแรงงานเครื่องจักร เนื่องจากมีการใช้รถไถในการไถเตรียมดิน ค่าแรงงานในการเตรียมดินของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปาง สูงกว่าของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมาเฉลี่ยไร่ละ 65.47 บาท สาเหตุเนื่องจากเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปางมีการจ้างรถไถมาทำการไถเตรียมดินมากกว่าเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมาซึ่งใช้รถไถของตนเองในการไถเตรียมดิน แต่ในกรณีที่มารถไถของตนเองจะต้องมีค่าใช้จ่ายในการเตรียมดินอื่นอีก ได้แก่ ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ค่าเสื่อมราคาเครื่องมืออุปกรณ์การเกษตร

1.1.1.2 ค่าแรงงานในการเตรียมพันธุ์ ค่าแรงงานในการเตรียมพันธุ์ของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา เฉลี่ยไร่ละ 11.29 บาท คิดเป็นร้อยละ 0.85 ของค่าแรงงานทั้งหมด โดยใช้แรงงานของตนเองทั้งหมด ส่วนค่าแรงงานในการเตรียมพันธุ์ของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปาง เฉลี่ยไร่ละ 16.38 บาท คิดเป็นร้อยละ 1.32 ของค่าแรงงานทั้งหมด โดยมีอัตราส่วนการจ้างแรงงานกับการใช้แรงงานของตนเองเท่ากับ 11 : 89 จะเห็นได้ว่าเกษตรกรของศูนย์ขยายพันธุ์พืชทั้ง 2 นิยมใช้แรงงานของตนเองในการเตรียมพันธุ์ ค่าแรงในการเตรียมพันธุ์ของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปาง สูงกว่าของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมาเฉลี่ยไร่ละ 5.09 บาท

1.1.1.3 ค่าแรงงานในการปลูก ค่าแรงงานในการปลูกของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา เฉลี่ยไร่ละ 150.21 บาท คิดเป็นร้อยละ 11.26 ของค่าแรงงานทั้งหมด โดยมีอัตราส่วนการจ้างแรงงานกับการใช้แรงงานของตนเองเท่ากับ 62 : 38 ส่วนค่าแรงงานในการปลูกของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปางเฉลี่ยไร่ละ 195.42 บาท คิดเป็นร้อยละ 15.74 ของค่าแรงงานทั้งหมด โดยมีอัตราส่วนการจ้างแรงงานกับการใช้แรงงานของตนเองเท่ากับ 33 : 67 จะเห็นได้ว่าของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมามีการจ้างแรงงานเป็นส่วนใหญ่ ส่วนเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปางจะใช้แรงงานของตนเองเป็นส่วนใหญ่ ค่าแรงในการปลูกของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปางสูงกว่าของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมาเฉลี่ยไร่ละ 45.21 บาท เนื่องจากเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 เอาใจใส่ในการปลูกมากกว่าเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา

1.1.1.4 ค่าแรงงานในการดายหญ้า ค่าแรงงานใน

การค้ายัญยาของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา เฉลี่ยไร่ละ 188.71 บาท คิดเป็นร้อยละ 14.14 ของค่าแรงงานทั้งหมด โดยมีอัตราส่วนการจ้างแรงงานกับการใช้แรงงานของตนเองเท่ากับ 62 : 38 ส่วนค่าแรงงานในการค้ายัญยาของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปาง เฉลี่ยไร่ละ 45.58 บาท คิดเป็นร้อยละ 3.67 ของค่าแรงงานทั้งหมด โดยใช้แรงงานของตนเองทั้งหมด จะเห็นได้ว่าค่าแรงงานในการค้ายัญยาของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมาสูงกว่าของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปาง เฉลี่ยไร่ละ 143.13 บาท เนื่องจากเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปางมักจะไม่งานการค้ายัญยา บางส่วนที่ทำการค้ายัญยาก็จะใช้แรงงานของตนเอง

1.1.1.5 ค่าแรงงานในการใส่ปุ๋ย ค่าแรงงานในการใส่ปุ๋ยของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา เฉลี่ยไร่ละ 3.06 บาท คิดเป็นร้อยละ 0.23 ของค่าแรงงานทั้งหมด โดยใช้แรงงานของตนเองทั้งหมด ส่วนค่าแรงงานในการใส่ปุ๋ยของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปาง เฉลี่ยไร่ละ 13.38 บาท คิดเป็นร้อยละ 1.08 ของค่าแรงงานทั้งหมด โดยมีอัตราส่วนการจ้างแรงงานกับการใช้แรงงานของตนเองเท่ากับ 17 : 83 จะเห็นได้ว่าในการใส่ปุ๋ยนี้เกษตรกรส่วนใหญ่จะทำการใส่ปุ๋ยโดยใช้แรงงานของตนเอง ค่าแรงงานในการใส่ปุ๋ยของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปางสูงกว่าของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา เฉลี่ยไร่ละ 10.32 บาท เนื่องจากเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปางให้ความสนใจในการใส่ปุ๋ยมากกว่าเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา

1.1.1.6 ค่าแรงงานในการพ่นยาปราบศัตรูพืช ค่าแรงงานในการพ่นยาปราบศัตรูพืชของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา เฉลี่ยไร่ละ 7.37 บาท คิดเป็นร้อยละ 0.55 ของค่าแรงงานทั้งหมด โดยมีอัตราส่วนการจ้างแรงงานกับการใช้แรงงานของตนเองเท่ากับ 43 : 57 ส่วนเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปางไม่มีค่าแรงในการพ่นยาปราบศัตรูพืช ดังนั้น ค่าแรงงานในการพ่นยาปราบศัตรูพืชของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมาจึงสูงกว่าเฉลี่ยไร่ละ 7.37 บาท สาเหตุที่เกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปางมิได้ทำการพ่นยาเนื่องจากไม่มีปัญหาเรื่องศัตรูพืชรบกวน

1.1.1.7 ค่าแรงงานในการให้น้ำ ค่าแรงงานในการให้น้ำของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา เฉลี่ยไร่ละ 13.38 บาท คิดเป็น

ร้อยละ 1.00 ของค่าแรงงานทั้งหมด โดยใช้แรงงานของตนเองทั้งหมด ส่วนเกษตรกร
ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปางมีค่าแรงงานในการให้น้ำเฉลี่ยไร่ละ 7.56 บาท คิดเป็นร้อย
ละ 0.61 ของค่าแรงงานทั้งหมด โดยใช้แรงงานของตนเองทั้งหมดจะเห็นได้ว่าค่าแรง
งานในการให้น้ำของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมาสูงกว่าเกษตรกรศูนย์
ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปางเฉลี่ยไร่ละ 5.82 บาท สาเหตุเนื่องจากทางภาคตะวันออกเฉียง
เหนือมีความแห้งแล้งมากกว่าทางภาคเหนือ

1.1.1.8 ค่าแรงงานในการเก็บเกี่ยว ค่าแรงงานใน
การเก็บเกี่ยวของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมาเฉลี่ยไร่ละ 240.04 บาท
คิดเป็นร้อยละ 17.99 ของค่าแรงงานทั้งหมด โดยมีอัตราค่าจ้างแรงงานกับการใช้แรง
งานของตนเองเท่ากับ 72 : 28 ส่วนเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปาง มีค่าแรง
งานในการเก็บเกี่ยวเฉลี่ยไร่ละ 400.19 บาท คิดเป็นร้อยละ 32.22 ของค่าแรงงานทั้ง
หมด โดยมีอัตราค่าจ้างแรงงานกับการใช้แรงงานของตนเองเท่ากับ 42 : 58 จะเห็น
ได้ว่าเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมามีการจ้างแรงงานมากกว่าการใช้แรง
งานของตนเอง แต่เกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปางกลับมีการใช้แรงงานของตนเอง
มากกว่าการจ้างแรงงาน ค่าแรงงานในการเก็บเกี่ยวของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2
นครราชสีมาต่ำกว่าเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปางเฉลี่ยไร่ละ 160.15 บาท สา
เหตุเนื่องจากเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปาง มีการตัดเมล็ดในระหว่างการเก็บ
เกี่ยวเพื่อให้เมล็ดที่ได้เป็นเมล็ดพันธุ์ที่ได้ขนาด และลดเวลาในการปลิดและคัดเมล็ด

1.1.1.9 ค่าแรงงานในการปลิดและคัดเมล็ด ค่าแรง
งานในการปลิดและคัดเมล็ดของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา เฉลี่ยไร่ละ
381.31 บาท คิดเป็นร้อยละ 28.58 ของค่าแรงงานทั้งหมด โดยมีอัตราค่าจ้างแรง
งานกับการใช้แรงงานของตนเองเท่ากับ 62 : 38 ส่วนเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่
3 ลำปาง มีค่าแรงงานในการเก็บเกี่ยวเฉลี่ยไร่ละ 177.40 บาท คิดเป็นร้อยละ 14.28
ของค่าแรงงานทั้งหมด โดยมีอัตราค่าจ้างแรงงานกับการใช้แรงงานของตนเองเท่ากับ
63 : 37 จะเห็นได้ว่าเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมาและเกษตรกรศูนย์
ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปางมีการจ้างแรงงานเป็นส่วนใหญ่ ค่าแรงงานในการปลิดและคัด
เมล็ดของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา สูงกว่าเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืช
ที่ 3 ลำปาง เฉลี่ยไร่ละ 203.91 บาท สาเหตุเนื่องจากเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3

ลำปางมีการคัดเมล็ดในระหว่างการเก็บเกี่ยวแล้ว จึงทำให้ค่าแรงในการผลิตและคัดเมล็ดนี้ต่ำ

1.1.1.10 ค่าแรงงานในการขน ค่าแรงงานในการขนของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมาเฉลี่ยไร่ละ 23.94 บาท คิดเป็นร้อยละ 1.79 ของค่าแรงงานทั้งหมด โดยมีอัตราการใช้แรงงานกับการใช้แรงงานของตนเองเท่ากับ 1 : 99 ส่วนเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปาง มีค่าแรงงานในการขนเฉลี่ยไร่ละ 23.40 บาท คิดเป็นร้อยละ 1.88 ของค่าแรงงานทั้งหมด โดยมีอัตราการใช้แรงงานกับการใช้แรงงานของตนเองเท่ากับ 44 : 56 จะเห็นได้ว่าเกษตรกรนิยมใช้แรงงานของตนเองในการขน ค่าแรงงานในการขนของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมาสูงกว่าเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปางเพียงเฉลี่ยไร่ละ 0.54 บาท เท่านั้น

1.1.1.11 ค่าแรงงานในตากแดด ค่าแรงงานในการตากแดดของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมาเฉลี่ยไร่ละ 59.60 บาท คิดเป็นร้อยละ 4.47 ของค่าแรงงานทั้งหมด โดยมีการใช้แรงงานของตนเองทั้งหมด ส่วนเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปาง มีค่าแรงงานในการตากแดดเฉลี่ยไร่ละ 41.78 บาท คิดเป็นร้อยละ 3.36 ของค่าแรงงานทั้งหมด โดยใช้แรงงานของตนเองทั้งหมดเช่นเดียวกัน ค่าแรงงานในการตากแดดของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา สูงกว่าเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปางเฉลี่ยไร่ละ 17.82 บาท สาเหตุเนื่องจากอากาศไม่เอื้ออำนวยในการตากเมล็ดพันธุ์

1.1.2 ค่าวัสดุการเกษตร ค่าวัสดุการเกษตรของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมาสูงกว่าของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปางเฉลี่ยไร่ละ 62.73 บาท หรือประมาณร้อยละ 18.65 ของค่าวัสดุการเกษตรของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปาง สาเหตุที่ค่าใช้จ่ายส่วนนี้แตกต่างกันมีดังนี้

1.1.2.1 ค่าเมล็ดพันธุ์ ค่าเมล็ดพันธุ์ของเกษตรกรทั้ง 2 ศูนย์ขยายพันธุ์พืชเท่ากัน เนื่องจากเมล็ดพันธุ์ใช้ในปริมาณไร่ละ 20 กิโลกรัม ในราคา กิโลกรัมละ 14.00 บาทเท่ากัน โดยค่าเมล็ดพันธุ์ของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมาคิดเป็นร้อยละ 70.16 ของค่าวัสดุการเกษตรทั้งหมด ส่วนค่าเมล็ดพันธุ์ของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปางคิดเป็นร้อยละ 83.25 ของค่าวัสดุการเกษตรทั้งหมด

ตารางที่ 5.6 การเปรียบเทียบค่าวัสดุที่ใช้ในการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงต่อไร่ ระหว่างเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา และเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปาง

รายการ	เกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา		เกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปาง		ผลต่าง
	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท
ค่าวัสดุการเกษตรทั้งหมด	399.08	100.00	336.35	100.00	62.73
1.ค่าเมล็ดพันธุ์	280.00	70.16	280.00	83.25	0.00
2.ค่าเชื้อไรโซเบียม	10.00	2.51	10.00	2.97	0.00
3.ค่าปุ๋ย	18.13	4.54	36.08	10.73	(17.95)
4.ค่ายาปราบศัตรูพืช	12.53	3.14	0.00	0.00	12.53
5.ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	78.42	19.65	10.27	3.05	68.15

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.1.2.2 ค่าเชื้อโรโซเบียม ค่าใช้จ่ายส่วนนี้ของเกษตรกรทั้ง 2 ศูนย์ขยายพันธุ์พืชเท่ากัน เช่นเดียวกับค่าเมล็ดพันธุ์ เนื่องจากเป็นเชื้อโรโซเบียมของกรมวิชาการเกษตร ราคาถุงละ 10.00 บาท โดยใช้ 1 ถุงต่อเมล็ดพันธุ์ที่ใช้ในการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ 1 ไร่ โดยค่าเชื้อโรโซเบียมของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมาคิดเป็นร้อยละ 2.51 ของค่าวัสดุการเกษตรทั้งหมด ส่วนค่าเชื้อโรโซเบียมของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปางคิดเป็นร้อยละ 2.97 ของค่าวัสดุการเกษตรทั้งหมด

1.1.2.3 ค่าปุ๋ย ค่าปุ๋ยของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปางสูงกว่าของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมาเฉลี่ยร้อยละ 17.95 บาท โดยค่าปุ๋ยของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปางเฉลี่ยร้อยละ 36.08 บาท คิดเป็นร้อยละ 10.73 ของค่าวัสดุการเกษตรทั้งหมด ส่วนค่าปุ๋ยของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมาเฉลี่ยร้อยละ 18.13 บาท คิดเป็นร้อยละ 4.54 ของค่าวัสดุการเกษตรทั้งหมด ทั้งนี้เนื่องมาจากเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปางมีการใส่ปุ๋ยในการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงมากกว่าเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา

1.1.2.4 ค่ายาปราบศัตรูพืช ค่ายาปราบศัตรูพืชของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา เฉลี่ยร้อยละ 12.53 บาท คิดเป็นร้อยละ 3.14 ของค่าวัสดุการเกษตรทั้งหมด ส่วนเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปางไม่มีการใช้ยาปราบศัตรูพืชเนื่องจากไม่มีปัญหาเรื่องโรคและแมลงรบกวน ดังนั้น ค่าใช้จ่ายนี้ของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมาจึงสูงกว่าของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปางเฉลี่ยร้อยละ 12.53 บาท

1.1.2.5 ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมาสูงกว่าของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปาง เฉลี่ยร้อยละ 68.15 บาท โดยค่าใช้จ่ายน้ำมันของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมาเฉลี่ยร้อยละ 78.42 บาท คิดเป็นร้อยละ 19.65 ของค่าวัสดุการเกษตรทั้งหมด ในขณะที่ค่าน้ำมันของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปางเฉลี่ยร้อยละ 10.27 บาท คิดเป็นร้อยละ 3.05 ของค่าวัสดุการเกษตรทั้งหมด เนื่องจากเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมามีการใช้เครื่องจักรของตนเองในการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงมากกว่าเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปาง

1.1.3 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนแปรได้ ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนแปรได้ของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมาสูงกว่าของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปางเฉลี่ยไร่ละ 4.23 บาท โดยที่ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนแปรได้ของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมาเฉลี่ยไร่ละ 46.22 บาท ส่วนค่าเสียโอกาสเงินลงทุนแปรได้ของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปางเฉลี่ยไร่ละ 42.09 บาท ทั้งนี้ เนื่องจากต้นทุนแปรได้ของการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมาสูงกว่าของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปาง

1.2 ต้นทุนคงที่ ต้นทุนคงที่ในการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมาสูงกว่าต้นทุนคงที่ของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปางเฉลี่ยไร่ละ 22.81 บาท โดยที่ต้นทุนคงที่ของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมาเฉลี่ยไร่ละ 201.52 บาท ส่วนต้นทุนคงที่ของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปางเฉลี่ยไร่ละ 178.71 บาท สาเหตุที่ต้นทุนแตกต่างกัน ได้แก่

1.2.1 ค่าใช้ที่ดิน ค่าใช้ที่ดินของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมาสูงกว่าเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปาง เฉลี่ยไร่ละเพียง 0.16 บาท โดยที่ค่าใช้ที่ดินของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมาเฉลี่ยไร่ละ 124.58 บาท และค่าใช้ที่ดินของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปางเฉลี่ยไร่ละ 124.42 บาท

1.2.2 ค่าเสื่อมราคาเครื่องมืออุปกรณ์การเกษตร ค่าเสื่อมราคาเครื่องมืออุปกรณ์การเกษตรของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมาสูงกว่าของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปางเฉลี่ยไร่ละ 22.06 บาท โดยที่ค่าเสื่อมราคาเครื่องมืออุปกรณ์การเกษตรของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา เฉลี่ยไร่ละ 71.71 บาท ส่วนค่าเสื่อมราคาเครื่องมืออุปกรณ์การเกษตรของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปาง เฉลี่ยไร่ละ 49.65 บาท เนื่องมาจากเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา มีการใช้เครื่องมืออุปกรณ์การเกษตรในการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงมากกว่าเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปาง

1.2.3 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนคงที่ ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนคงที่ของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมาสูงกว่าของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปางเฉลี่ยไร่ละ 0.59 บาท โดยที่ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนคงที่ของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา เฉลี่ยไร่ละ 5.23 บาท ส่วนค่าเสียโอกาสเงินลงทุนคงที่

ของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปางเฉลี่ยไร่ละ 4.64 บาท อันเนื่องมาจากต้นทุนคงที่ของการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมาสูงกว่าของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปาง

2. ผลผลิตต่อไร่ การจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา มีผลผลิตต่อไร่สูงกว่าเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปางเฉลี่ยไร่ละ 37.56 กิโลกรัม หรือร้อยละ 17.43 ของผลผลิตของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปาง โดยเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา มีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ 253.00 กิโลกรัม ส่วนเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปาง มีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ 215.44 กิโลกรัม เหตุที่ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปางน้อยกว่านั้น อาจเนื่องมาจากในช่วงการเก็บเกี่ยวมีฝนตก จึงทำให้เมล็ดพันธุ์บางส่วนได้รับความเสียหายและอีกเหตุผลหนึ่ง คือ การดูแลรักษาและเอาใจใส่อาจมีน้อยกว่าเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา

3. ต้นทุนทั้งหมดต่อกิโลกรัม การจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมาต้นทุนเฉลี่ยต่อกิโลกรัมเท่ากับ 7.83 บาท ส่วนเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปางมีต้นทุนเฉลี่ยต่อกิโลกรัมเท่ากับ 8.35 บาท การที่ต้นทุนเฉลี่ยต่อกิโลกรัมของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปางสูงกว่าของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา เฉลี่ยกิโลกรัมละ 0.52 บาท สาเหตุเนื่องมาจากผลผลิตของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปาง ต่ำกว่าผลผลิตของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ต้นทุนแปรได้เฉลี่ยต่อกิโลกรัม ต้นทุนแปรได้ของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมาต้นทุนเฉลี่ยต่อกิโลกรัมเท่ากับ 7.03 บาท ส่วนเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปางมีต้นทุนเฉลี่ยต่อกิโลกรัมเท่ากับ 7.52 บาท ดังนั้น ต้นทุนเฉลี่ยต่อกิโลกรัมของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปางสูงกว่าของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมาเฉลี่ยกิโลกรัมละ 0.49 บาท อันเป็นผลมาจากการที่ผลผลิตของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปางต่ำกว่าผลผลิตของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา

3.2 ต้นทุนคงที่เฉลี่ยต่อไร่ ต้นทุนคงที่ของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมาต้นทุนเฉลี่ยต่อกิโลกรัมเท่ากับ 0.80 บาท ส่วนเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืช

ที่ 3 ลำปางมีต้นทุนเฉลี่ยต่อกิโลกรัมเท่ากับ 0.83 บาท ดังนั้น ต้นทุนเฉลี่ยต่อกิโลกรัมของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปางสูงกว่าของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืช 2 นครราชสีมา เฉลี่ยต่อกิโลกรัมละ 0.03 บาท อันเป็นผลมาจากการที่ผลผลิตของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปางต่ำกว่าผลผลิตของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา

อัตราผลตอบแทนจากการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสง

ในการศึกษาอัตราผลตอบแทนจากการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงนั้นแยกการศึกษาออกเป็นเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา และศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปางเช่นเดียวกับการศึกษาต้นทุนการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสง

การจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงของศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา ในฤดูเพาะปลูกปี 2528/29 ทางศูนย์ขยายพันธุ์พืชรับซื้อเมล็ดพันธุ์จากเกษตรกรในราคาต่อกิโลกรัมละ 11.20-11.50 บาท โดยขึ้นอยู่กับคุณภาพของเมล็ดพันธุ์ของเกษตรกรแต่ละราย จากการสำรวจเกษตรกรพบว่า เกษตรกรมีรายได้จากการขายเมล็ดพันธุ์ให้แก่ศูนย์ขยายพันธุ์พืชเฉลี่ยไร่ละ 2,887.92 บาท โดยมีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ 253.00 กิโลกรัม ดังนั้นราคาเฉลี่ยต่อกิโลกรัมเท่ากับ 11.41 บาท นอกจากการขายเมล็ดพันธุ์ให้แก่ศูนย์ขยายพันธุ์พืชแล้ว เกษตรกรยังมีรายได้จากการขายเมล็ดถั่วลิสงที่เหลือจากการคัดเมล็ด ซึ่งสามารถนำไปจำหน่ายให้แก่พ่อค้าได้บางส่วน ซึ่งมีรายได้จากการขายให้แก่บุคคลภายนอกเฉลี่ยไร่ละ 238.08 บาท รวมแล้วเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา มีรายได้จากการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงเฉลี่ยไร่ละ 3,126.00 บาท (ดูรายละเอียดตารางที่ 5.7)

การจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงของศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปาง ในฤดูเพาะปลูกปี 2528/29 ทางศูนย์ขยายพันธุ์พืชรับซื้อเมล็ดพันธุ์จากเกษตรกรในราคาต่อกิโลกรัมละ 9.75-10.25 บาท โดยขึ้นอยู่กับคุณภาพของเมล็ดพันธุ์ของเกษตรกรแต่ละราย จากการสำรวจเกษตรกรพบว่า เกษตรกรมีรายได้จากการขายเมล็ดพันธุ์ให้แก่ศูนย์ขยายพันธุ์พืชเฉลี่ยไร่ละ 2,162.62 บาท โดยมีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ 215.44 กิโลกรัม ดังนั้นราคาเฉลี่ยต่อกิโลกรัมเท่ากับ 10.04 บาท นอกจากการขายเมล็ดพันธุ์ให้แก่ศูนย์ขยายพันธุ์พืชแล้ว เกษตรกรยังมีรายได้จากการขายเมล็ดถั่วลิสงที่เหลือจากการคัดเมล็ดเช่นเดียวกับเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา โดยมีรายได้จากการขายให้แก่บุคคลภายนอก

ตารางที่ 5.7 รายได้จากการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงต่อไร่ของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา และเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปาง

รายการ	เกษตรกร ศูนย์ขยายพันธุ์ พืชที่ 2 นครราชสีมา	เกษตรกร ศูนย์ขยายพันธุ์ พืชที่ 3 ลำปาง
1. รายได้จากการขายให้ศูนย์ขยายพันธุ์พืช	2,887.92	2,162.62
1.1 ผลผลิตต่อไร่ (ก.ก.)	253.00	215.44
1.2 ราคาที่เกษตรกรขายได้ (บาท/ก.ก.)	11.41	10.04
2. รายได้จากการขายให้บุคคลอื่น	238.08	37.17
3. รายได้ทั้งหมด (1+2)	3,126.00	2,199.79

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เฉลี่ยไร่ละ 37.17 บาท รวมแล้วเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปางมีรายได้จากการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงเฉลี่ยไร่ละ 2,199.79 บาท (ดูรายละเอียดตารางที่ 5.7)

1. ลักษณะการวิเคราะห์อัตราผลตอบแทน ในการวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนของการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสง จะทำการวิเคราะห์ในลักษณะดังต่อไปนี้

1.1 การวิเคราะห์รายได้และค่าใช้จ่าย การวิเคราะห์นี้จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลรายได้และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ มาประกอบในการคำนวณเพื่อให้ทราบถึงความสามารถในการได้มาซึ่งรายได้ว่าจะคุ้มกับการลงทุนของเกษตรกรมากน้อยเพียงใด โดยแบ่งการพิจารณาตามประเภทของกำไรดังนี้ คือ

1.1.1 กำไรที่เป็นเงินสด หมายถึง กำไรที่เกิดขึ้นจากรายได้ภายหลังหักค่าใช้จ่ายที่เป็นตัวเงิน ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงตัวเงินที่เกษตรกรได้รับจากการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสง เมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสดว่ามีมากน้อยเพียงใด

1.1.2 กำไรของเกษตรกร หมายถึง กำไรที่เกษตรกรได้รับจากการจัดทำแปลงขยายพันธุ์โดยไม่คำนึงถึงค่าแรงงานของเกษตรกรเอง ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึง กำไรที่เกษตรกรได้รับเพื่อตอบแทนค่าแรงงานของเกษตรกร เพื่อดูว่าจะมีผลดีกว่าการที่เกษตรกรจะอยู่เฉย ๆ โดยไม่จัดทำแปลงขยายพันธุ์หรือไม่ กำไรของเกษตรกรจะเป็นกำไรที่ได้จากรายได้หักด้วยค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นทั้งหมดยกเว้นค่าแรงงานที่ไม่เป็นเงินสด

1.1.3 กำไรส่วนเกิน หมายถึง รายได้ที่สูงกว่าค่าใช้จ่ายแปรได้ ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงรายได้ของเกษตรกรว่าสูงกว่าค่าใช้จ่ายแปรได้เพียงใด โดยค่าใช้จ่ายแปรได้นี้ ได้แก่ ต้นทุนแปรได้ทั้งที่เป็นเงินสด และไม่เป็นเงินสดรวมกัน

1.1.4 กำไรสุทธิ หมายถึง กำไรที่เกิดขึ้นจากการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสง โดยหักค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ทั้งหมดจากรายได้ ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงกำไรที่ได้จากการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสง โดยคำนึงถึงค่าใช้จ่ายทั้งหมด

1.2 การวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนเชิงเศรษฐกิจ (Economic Analysis)³ เป็นการวิเคราะห์เพื่อให้ทราบถึงอัตราผลตอบแทนที่เกิดขึ้นจากการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสง โดยคำนึงถึงต้นทุนในการจัดทำทั้งหมด ซึ่งรวมทั้งค่าใช้จ่ายทั้งหมด ทั้งที่เป็นเงินสดและไม่เป็นเงินสด สูตรที่ใช้ในการคำนวณ ได้แก่

$$\text{อัตราผลตอบแทนต่อต้นทุนการจัดทำแปลงขยายพันธุ์} = \frac{\text{กำไรสุทธิ} \times 100}{\text{ต้นทุนการจัดทำแปลงขยายพันธุ์}}$$

$$\text{อัตรากำไรส่วนเกินต่อต้นทุนการจัดทำแปลงขยายพันธุ์} = \frac{\text{กำไรส่วนเกิน} \times 100}{\text{ต้นทุนการจัดทำแปลงขยายพันธุ์}}$$

1.3 การวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนในเชิงการจัดการฟาร์ม (Farming Analysis)⁴ เป็นการวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนโดยคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ที่เกิดขึ้นจริงและค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริง เพื่อพิจารณาให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ เช่น แรงงาน ปัจจัยการผลิตอื่น ๆ หรือที่ดินที่เกษตรกรมีอยู่โดยไม่เสียค่าเช่า หรือค่าตอบแทน ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ ไม่ถือเป็นค่าใช้จ่ายฟาร์ม ดังนั้น การวิเคราะห์ในเรื่องนี้ จึงเน้นถึงค่าใช้จ่ายที่ได้จ่ายไปจริง ซึ่งหมายความรวมถึงค่าเสื่อมราคาเครื่องมืออุปกรณ์การเกษตร เนื่องจากการลงทุนในทรัพย์สินเป็นต้นทุนในครั้งแรก และนำมาตัดจำหน่ายในรูปของค่าเสื่อมราคาเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร สูตรที่ใช้ในการคำนวณ ได้แก่

$$\begin{aligned} \text{อัตรารายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริงต่อต้นทุนการจัดทำแปลงขยายพันธุ์} \\ = \frac{\text{รายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริง} \times 100}{\text{ต้นทุนการจัดทำแปลงขยายพันธุ์}} \end{aligned}$$

³Sung-Hwan Ban and Yu-Kang mao, Analysis of Production Cost and Profitability of crop and livestock farming, ASPAC food and Fertilizer Technology Center, 1979, p 2-4

⁴Ibid., p.4.

$$\begin{aligned} \text{อัตรารายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริงต่อค่าใช้จ่ายที่แท้จริง} \\ = \frac{\text{รายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริง} \times 100}{\text{ค่าใช้จ่ายที่แท้จริง}} \end{aligned}$$

$$\text{รายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริง} = \text{รายได้} - \text{ค่าใช้จ่ายที่แท้จริง}$$

$$\text{ค่าใช้จ่ายที่แท้จริง} = \text{ค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสด} + \text{ค่าเสื่อมราคา}$$

1.4 การวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนต่อรายได้ (Net Profit Margin) เป็นการวิเคราะห์ถึงความสามารถในการทำกำไรของเกษตรกร เมื่อเทียบกำไรสุทธิกับรายได้ทั้งหมด สูตรที่ใช้ในการคำนวณ ได้แก่

$$\text{อัตราผลตอบแทนต่อรายได้} = \frac{\text{กำไรสุทธิ} \times 100}{\text{รายได้ทั้งหมด}}$$

2. อัตราผลตอบแทนจากการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา

2.1 การวิเคราะห์รายได้และค่าใช้จ่าย

2.1.1 กำไรที่เป็นเงินสด เกษตรกรที่จัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงของศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา มีค่าใช้จ่ายเป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 1,095.49 บาท ซึ่งค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่เป็นค่าแรงงานตั้งแต่เตรียมดินจนถึงเก็บเกี่ยวและตากแดดเฉลี่ยไร่ละ 703.11 บาท หรือร้อยละ 64.18 ของค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสด และมีรายได้ทั้งหมดจากการทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงเฉลี่ยไร่ละ 3,126.00 บาท ดังนั้น เกษตรกรมีกำไรที่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 2,030.51 บาท

2.1.2 กำไรของเกษตรกร เกษตรกรที่จัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงของศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา มีค่าใช้จ่ายทั้งหมดยกเว้นค่าแรงงานของ

เกษตรกรเองเฉลี่ยไร่ละ 1,333.10 บาท* ซึ่งจะเป็นค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นโดยไม่คำนึงถึงค่าแรงงานที่ไม่เป็นเงินสด เกษตรกรจะมีกำไรที่เกิดขึ้นโดยไม่คิดค่าแรงงานของเกษตรกรเฉลี่ยไร่ละ 1,792.90 บาท**

2.1.3 กำไรส่วนเกิน เกษตรกรผู้จัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงของศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา มีต้นทุนแปรได้เฉลี่ยไร่ละ 1,779.59 บาท ดังนั้นเกษตรกรจึงมีกำไรส่วนเกินเฉลี่ยไร่ละ 1,346.41 บาท

2.1.4 กำไรสุทธิ เกษตรกรผู้จัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงของศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา มีต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ยไร่ละ 1,981.11 บาท ดังนั้นเกษตรกรจึงมีกำไรสุทธิเฉลี่ยไร่ละ 1,144.89 บาท

จากการวิเคราะห์รายได้และค่าใช้จ่าย กำไรที่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 2,030.51 บาท คิดเป็นร้อยละ 185.35 ของค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสด ($2,030.51 / 1,095.49 \times 100$) แสดงว่าเกษตรกรได้รับกำไรถึง 185.35 บาท ของเงินที่จ่ายไปทุก ๆ 100 บาท ส่วนกำไรของเกษตรกรนั้นเฉลี่ยไร่ละ 1,792.90 บาท คิดเป็นร้อยละ 134.49 ของค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นทั้งหมดยกเว้นค่าแรงงานของเกษตรกร แสดงว่าการลงทุนของเกษตรกรทุก ๆ 100 บาท จะทำให้เกษตรกรมีกำไร 134.49 บาท สำหรับกำไรส่วนเกินเฉลี่ยไร่ละ 1,346.41 บาท คิดเป็นร้อยละ 75.66 ของค่าใช้จ่ายแปรได้ แสดงว่าเกษตรกรมีกำไรส่วนเกิน 186.88 บาท ต่อค่าใช้จ่ายแปรได้ 100 บาท และเกษตรกรมีกำไรสุทธิเฉลี่ยไร่ละ 1,144.89 บาท จะเห็นได้ว่ากำไรหลังหักค่าใช้จ่ายประเภทต่าง ๆ นับว่าอยู่ในเกณฑ์สูง เมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายแต่ละประเภท

2.2 การวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนเชิงเศรษฐกิจ ในการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา ให้อัตรากำไรส่วนเกิน

*1,330.10 ได้จากต้นทุนทั้งหมดในการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสง (1,981.11) หักด้วยค่าแรงงานที่ไม่เป็นเงินสด (631.18) และค่าเสียโอกาสของเงินทุนแปรได้ของค่าแรงงานที่ไม่เป็นเงินสด ($631.18 \times 8\% \times 4 / 12$) นั่นคือ $1,981.11 - 631.18 - 16.83 = 1,333.10$

**กำไรของเกษตรกร (1,792.90) ได้จากรายได้ทั้งหมด (3,126.00) หักด้วย ค่าใช้จ่ายทั้งหมดยกเว้นค่าแรงงานของเกษตรกร (1,333.10)

ตารางที่ 5.8 อัตรามลตอบแทนจากการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงต่อไร่ของเกษตรกร
ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา

รายการ	จำนวนเงิน
1. รายได้ทั้งหมด	3,126.00
2. ต้นทุนการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสง	1,981.11
3. กำไรสุทธิ (1-2)	1,144.89
4. ต้นทุนแปรได้	1,779.59
5. กำไรส่วนเกิน (1-4)	1,346.41
6. ค่าใช้จ่ายที่แท้จริง*	1,167.20
7. รายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริง	1,958.80
8. อัตรามลตอบแทนต่อต้นทุนการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ (3 / 2) (ร้อยละ) (ดู 1.2)	57.79
9. อัตรากำไรส่วนเกินต่อต้นทุนการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ (5 / 2) (ร้อยละ) (ดู 1.2)	67.96
10. อัตรารายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริงต่อต้นทุน (7 / 2) (ร้อยละ) (ดู 1.3)	98.87
11. อัตรารายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริงต่อค่าใช้จ่ายที่แท้จริง (7 / 6) (ร้อยละ) (ดู 1.3)	167.82
12. อัตรามลตอบแทนต่อรายได้ (3 / 1) (ร้อยละ) (ดู 1.4)	36.62

* ค่าใช้จ่ายที่แท้จริง = ค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสด + ค่าเสื่อมราคา

ต่อต้นทุนการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงร้อยละ 67.96 และมีอัตราผลตอบแทนต่อต้นทุนการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงร้อยละ 57.79 แสดงถึงต้นทุนที่เกิดขึ้นทุก ๆ 100 บาท จะมีกำไรส่วนเกิน และกำไรสุทธิเกิดขึ้น 67.96 บาท และ 57.79 บาทตามลำดับ ผลต่างระหว่างกำไรส่วนเกินและกำไรสุทธิที่เกิดขึ้น 10.17 บาท เนื่องมาจากต้นทุนคงที่ ผลตอบแทนที่เกิดขึ้นจัดอยู่ในเกณฑ์ที่ดีเยี่ยม

2.3 การวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนในเชิงการจัดการฟาร์ม เกษตรกรที่จัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงของศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา มีรายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริงเฉลี่ยไร่ละ 1,958.80 บาท ทำให้มีอัตรารายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริงต่อต้นทุนการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ร้อยละ 98.87 และมีอัตรารายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริงร้อยละ 167.82 แสดงให้เห็นถึงรายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริงที่ได้รับ 98.87 บาท และ 167.82 บาท จากต้นทุนการจัดทำแปลงขยายพันธุ์และค่าใช้จ่ายและค่าใช้จ่ายที่แท้จริงที่เกิดขึ้นทุก ๆ 100 บาทตามลำดับ อัตราผลตอบแทนอยู่ในเกณฑ์สูงเป็นที่น่าพอใจ โดยคำนึงถึงการจัดการฟาร์มที่จะต้องเสียค่าใช้จ่ายที่แท้จริงไปในการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสง

2.4 การวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนต่อรายได้ อัตราผลตอบแทนต่อรายได้ของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมาเป็นร้อยละ 36.62 แสดงว่ารายได้ทุก ๆ 100 บาท เกษตรกรจะมีกำไร 36.62 บาท ผลตอบแทนต่อรายได้ของเกษตรกรจัดอยู่ในเกณฑ์ที่ดีเยี่ยม

3. อัตราผลตอบแทนจากการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปาง

3.1 การวิเคราะห์รายได้และค่าใช้จ่าย

3.1.1 กำไรที่เป็นเงินสด เกษตรกรที่จัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงของศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปาง มีค่าใช้จ่ายเป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 886.97 บาท ซึ่งค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่เป็นค่าแรงงานตั้งแต่เตรียมดินจนถึงเก็บเกี่ยวและตากแดดเฉลี่ยไร่ละ 557.83 บาท หรือ ร้อยละ 62.89 ของค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสด และมีรายได้ทั้งหมดจากการทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงเฉลี่ยไร่ละ 2,199.79 บาท ดังนั้น เกษตรกรมีกำไรที่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 1,312.82 บาท

3.1.2 กำไรของเกษตรกร เกษตรกรที่จัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่ว

ตารางที่ 5.9 อัตราผลตอบแทนจากการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงต่อไร่ของเกษตรกร
ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปาง

รายการ	จำนวนเงิน
1. รายได้ทั้งหมด	2,199.79
2. ต้นทุนการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสง	1,799.09
3. กำไรสุทธิ (1-2)	400.70
4. ต้นทุนแปรได้	1,620.38
5. กำไรส่วนเกิน (1-4)	579.41
6. ค่าใช้จ่ายที่แท้จริง*	936.62
7. รายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริง (1-6)	1,263.17
8. อัตราผลตอบแทนต่อต้นทุนการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ (3 / 2) (ร้อยละ) (ดู 1.2)	22.27
9. อัตรากำไรส่วนเกินต่อต้นทุนการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ (5 / 2) (ร้อยละ) (ดู 1.2)	32.21
10. อัตรารายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริงต่อต้นทุน (7 / 2) (ร้อยละ) (ดู 1.3)	70.21
11. อัตรารายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริงต่อค่าใช้จ่ายที่แท้จริง (7 / 6) (ร้อยละ) (ดู 1.3)	134.86
12. อัตราผลตอบแทนต่อรายได้ (3 / 1) (ร้อยละ) (ดู 1.4)	18.22

* ค่าใช้จ่ายที่แท้จริง = ค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสด + ค่าเสื่อมราคา

ลิขสิทธิ์ของศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปาง มีค่าใช้จ่ายทั้งหมดยกเว้นค่าแรงงานของเกษตรกรเองเฉลี่ยไร่ละ 1,096.74 บาท* ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นโดยไม่คำนึงถึงค่าแรงงานที่ไม่เป็นเงินสด เกษตรกรจะมีกำไรที่เกิดขึ้นโดยไม่คิดค่าแรงงานของเกษตรกรเฉลี่ยไร่ละ 1,103.05 บาท

3.1.3 กำไรส่วนเกิน เกษตรกรผู้จัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงของศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปาง มีต้นทุนแปรได้เฉลี่ยไร่ละ 1,620.38 บาท ดังนั้นเกษตรกรจึงมีกำไรส่วนเกินเฉลี่ยไร่ละ 579.41 บาท

3.1.4 กำไรสุทธิ เกษตรกรผู้จัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงของศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปาง มีต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ยไร่ละ 1,799.09 บาท ดังนั้นเกษตรกรจึงมีกำไรสุทธิเฉลี่ยไร่ละ 400.70 บาท

จากการวิเคราะห์รายได้และค่าใช้จ่าย กำไรที่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 1,312.82 บาท คิดเป็นร้อยละ 148.01 ของค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสด ($1,312.82 / 886.97 \times 100$) แสดงว่าเกษตรกรได้รับกำไร 148.01 บาท ของเงินที่จ่ายไปทุก ๆ 100 บาท ส่วนกำไรของเกษตรกรนั้นเฉลี่ยไร่ละ 1,103.05 บาท คิดเป็นร้อยละ 100.58 ของค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นทั้งหมดยกเว้นค่าแรงงานของเกษตรกร แสดงว่าการลงทุนของเกษตรกรทุก ๆ 100 บาท จะทำให้เกษตรกรมีกำไร 100.58 บาท สำหรับกำไรส่วนเกินเฉลี่ยไร่ละ 579.41 บาท คิดเป็นร้อยละ 35.76 ของค่าใช้จ่ายแปรได้ แสดงว่าเกษตรกรมีกำไรส่วนเกิน 35.76 บาท ต่อค่าใช้จ่ายแปรได้ 100 บาท และเกษตรกรมีกำไรสุทธิเฉลี่ยไร่ละ 400.70 บาท จะเห็นได้ว่ากำไรหลังหักค่าใช้จ่ายประเภทต่าง ๆ นั้น อยู่ในเกณฑ์พอใช้เมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายแต่ละประเภท

3.2 การวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนเชิงเศรษฐกิจ ในการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปาง ให้อัตรากำไรส่วนเกินต่อต้นทุนการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงร้อยละ 32.21 และมีอัตราผลตอบแทนต่อต้นทุนการจัด

* 1,096.74 ได้จากต้นทุนทั้งหมดในการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสง (1,799.09) หักด้วยค่าแรงงานที่ไม่เป็นเงินสด (684.11) และค่าเสียโอกาสของเงินทุนแปรได้ของค่าแรงงานที่ไม่เป็นเงินสด ($684.11 \times 8 \% \times 4 / 12$) นั่นคือ $1,799.09 - 684.11 - 18.24 = 1,096.74$

ทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงร้อยละ 22.27 แสดงถึงต้นทุนที่เกิดขึ้นทุก ๆ 100 บาทจะมีกำไรส่วนเกิน และกำไรสุทธิเกิดขึ้น 32.21 บาท และ 22.27 บาทตามลำดับ ผลต่างระหว่างกำไรส่วนเกินและกำไรสุทธิที่เกิดขึ้น 9.94 บาท เนื่องมาจากต้นทุนคงที่ ผลตอบแทนที่เกิดขึ้นจัดอยู่ในเกณฑ์พอใช้

3.3 การวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนในเชิงการจัดการฟาร์ม เกษตรกรที่จัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงของศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปาง มีรายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริงเฉลี่ยไร่ละ 1,263.17 บาท ทำให้มีอัตรารายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริงต่อต้นทุนการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ร้อยละ 70.21 และมีอัตรารายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริงต่อค่าใช้จ่ายที่แท้จริงร้อยละ 134.86 แสดงให้เห็นถึงรายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริงที่ได้รับ 70.21 บาท และ 134.86 บาท จากต้นทุนการจัดทำแปลงขยายพันธุ์และค่าใช้จ่ายที่แท้จริงที่เกิดขึ้นทุก ๆ 100 บาทตามลำดับ อัตราผลตอบแทนอยู่ในเกณฑ์สูงเป็นที่น่าพอใจ โดยคำนึงถึงการจัดการฟาร์มที่จะต้องเสียค่าใช้จ่ายที่แท้จริงไปในการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสง

3.4 การวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนต่อรายได้ อัตราผลตอบแทนต่อรายได้ของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปาง เป็นร้อยละ 18.22 แสดงว่ารายได้ทุก ๆ 100 บาท เกษตรกรจะมีกำไร 18.22 บาท ผลตอบแทนต่อรายได้ของเกษตรกรจัดอยู่ในเกณฑ์พอใช้

ต้นทุนการปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงของศูนย์ขยายพันธุ์พืช

สำหรับในฤดูเพาะปลูกปี 2528/29 นี้ ทางกรมส่งเสริมการเกษตรได้ทำการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงพันธุ์ไทนาน 9 ซึ่งเป็นพันธุ์ส่งเสริมของทางราชการเพียงพันธุ์เดียว โดยมีผลผลิตทั้งหมด 357,264 กิโลกรัม ซึ่งในการศึกษานี้จะทำการศึกษาเฉพาะศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา และศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปาง สำหรับศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมาทำการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงทั้งสิ้น 96,464 กิโลกรัม คิดเป็นร้อยละ 27.00 ของเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงที่กรมส่งเสริมการเกษตรผลิตได้ทั้งหมด ส่วนทางศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปางทำการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงทั้งสิ้น 64,910 กิโลกรัม คิดเป็นร้อยละ 18.17 ของเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงที่กรมส่งเสริมการเกษตรผลิตได้ทั้งหมด สำหรับส่วนที่เหลือนั้นทำการผลิต

โดยศูนย์ขยายพันธุ์พืชอื่น ๆ ที่เพิ่งเริ่มดำเนินการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงเป็นครั้งแรกในฤดูเพาะปลูกปี 2528/29 นี้ (ดูรายละเอียดตารางที่ 3.2)

ต้นทุนการปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงที่จะกล่าวต่อไปนี้ จะเริ่มตั้งแต่การจัดซื้อเมล็ดพันธุ์จากเกษตรกรผู้จัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสง การปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ภายในศูนย์ขยายพันธุ์พืชจนกระทั่งได้เมล็ดพันธุ์พืชเพื่อเก็บรักษาภายในโรงเก็บเมล็ดพันธุ์ นอกจากนั้น ยังรวมถึง ค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบคุณภาพเมล็ดพันธุ์ และการควบคุมดูแลแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงของเกษตรกรอีกด้วย

ส่วนประกอบของต้นทุนการปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงของศูนย์ขยายพันธุ์พืช ประกอบด้วยต้นทุนแปรได้ และต้นทุนคงที่ โดยมีรายละเอียดต้นทุนในการปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสง ดังนี้

1. ต้นทุนการปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงของศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา (ตารางที่ 5.10)

1.1 ต้นทุนแปรได้ ประกอบด้วยค่าใช้จ่ายในการควบคุมดูแลแปลงขยายพันธุ์ของเจ้าหน้าที่ การซื้อเมล็ดพันธุ์จากเกษตรกร ตลอดจนค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในการปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ และเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ไว้ในโรงเก็บเมล็ดพันธุ์เพื่อรอการจำหน่ายให้แก่ส่วนราชการหรือเอกชนที่ต้องการ ส่วนประกอบของต้นทุนแปรได้มีรายละเอียดดังนี้

1.1.1 ค่าซื้อเมล็ดพันธุ์จากเกษตรกร ทางศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมาซื้อเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงจากเกษตรกรผู้จัดทำแปลงขยายพันธุ์ทั้งสิ้น 114,720 กิโลกรัม ๆ ละ 11.20-11.50 บาท เป็นเงินทั้งสิ้น 1,308,366.00 บาท ผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงได้ทั้งหมด 96,464 กิโลกรัม ดังนั้นจึงมีต้นทุนค่าซื้อเมล็ดพันธุ์เฉลี่ยต้นละ 13,563.26 บาท ($1,308,366.00 / 96,464 \times 1,000$)

1.1.2 ค่าขนส่งเมล็ดพันธุ์จากแปลงขยายพันธุ์มายังโรงงานของศูนย์ขยายพันธุ์พืช ในฤดูเพาะปลูกปี 2528/29 ทางศูนย์ขยายพันธุ์พืช ได้มีการขนส่งเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงจากแปลงขยายพันธุ์มายังศูนย์ขยายพันธุ์ 2 ไร่ด้วยกัน คือ

1.1.2.1 ขนส่งโดยทางรถบรรทุกของ ร.ส.พ. การขนส่งโดยทางรถของ ร.ส.พ.นี้ ทางศูนย์ขยายพันธุ์พืชได้ขนส่งเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงจำนวน 92,120 กิโลกรัมโดยจ่ายค่าขนส่งทั้งสิ้น 25,520.00 บาท

1.1.2.2 ขนส่งโดยรถของทางศูนย์ขยายพันธุ์พืช ซึ่ง

ตารางที่ 5.10 ต้นทุนการปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงเฉลี่ยต่อตันของศูนย์ขยายพันธุ์พืช
ที่ 2 นครราชสีมา

หน่วย : บาท / ตัน

รายการ	จำนวนเงิน	ร้อยละ
ต้นทุนแปรได้	15,032.01	87.05
1. ค่าซื้อเมล็ดพันธุ์จากเกษตรกร	13,563.26	78.55
2. ค่าขนส่งเมล็ดพันธุ์	280.23	1.62
3. ค่าใช้จ่ายเจ้าหน้าที่แปลงขยายพันธุ์	226.92	1.31
4. ค่ากระสอบบรรจุเมล็ดพันธุ์ที่ซื้อคืน	94.77	0.55
5. ค่ากระแสไฟฟ้าภายในโรงงานและโรงเก็บ	122.22	0.71
6. ค่าน้ำมันรถยกเมล็ดพันธุ์	21.50	0.12
7. ค่าหน้ากากกันฝุ่นเจ้าหน้าที่ในโรงงาน	0.35	0.00
8. ค่ายารมเมล็ดพันธุ์	0.00	0.00
9. ค่าผ้าพลาสติกคลุมมรยา	0.00	0.00
10. ค่ากระสอบบรรจุเมล็ดพันธุ์	637.61	3.69
11. ค่าเชือกเย็บกระสอบ	3.13	0.02
12. ค่าแผ่นป้ายแสดงคุณภาพ	5.00	0.03
13. ค่าแรงงานภายในโรงงาน	22.20	0.13
14. ค่าทรายเพาะความงอก	1.18	0.01
15. ค่าซ่อมแซมเครื่องจักร	53.64	0.31
ต้นทุนคงที่	2,235.41	12.95
1. ค่าแควไฉ้	80.11	0.46
2. ค่าภาชนะทดสอบความงอก	1.10	0.01
3. ค่ากระจกทดสอบความงอก	0.23	0.00
4. ค่าจ้างเจ้าหน้าที่	1,494.81	8.66
5. ค่าเสื่อมราคาเครื่องจักรและโรงเรือน	659.16	3.82
รวมต้นทุนทั้งหมด	17,267.42	100.00
ต้นทุนต่อกิโลกรัม	17.27	

ขนส่งเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงจำนวน 22,600 กิโลกรัม โดยทำการขนส่งทั้งหมด 8 เที่ยว เฉลี่ย ระยะทางทั้งสิ้น 1,080 กิโลเมตร ใช้น้ำมันโซล่า 5 กิโลเมตรต่อลิตร ใช้น้ำมันทั้งสิ้น 216 ลิตร ราคาลิตรละ 7 บาท เป็นเงินทั้งสิ้น 1,512.00 บาท

ดังนั้น ค่าขนส่งเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงที่ซื้อจากเกษตรกรทั้งสิ้น 114,720 กิโลกรัม เป็นเงิน 27,032.00 บาท คิดเป็นต้นทุนค่าขนส่งเมล็ดพันธุ์ เฉลี่ยตันละ 280.23 บาท ($27,032.00 / 96,464 \times 1,000$)

1.1.3 ค่าใช้จ่ายเจ้าหน้าที่แปลงขยายพันธุ์ สำหรับทางศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา ได้มีเจ้าหน้าที่ที่ทำการควบคุมแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงทั้งสิ้น 3 คน ระยะเวลาการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงนั้น เจ้าหน้าที่จะต้องออกไปตรวจแปลง ตั้งแต่เริ่มจัดทำแปลงขยายพันธุ์จนกระทั่งจัดซื้อเมล็ดพันธุ์จากเกษตรกร และได้จ่ายค่าเบี้ยเลี้ยงและค่าที่พักให้แก่เจ้าหน้าที่ทั้งหมดเป็นเงิน 20,210.00 บาท นอกจากนี้ยังมีค่าพาหนะสำหรับเจ้าหน้าที่ดังกล่าวอีกเป็นจำนวนเงิน 1,680.00 บาท รวมทั้งสิ้นมีค่าใช้จ่ายเจ้าหน้าที่ตรวจแปลงขยายพันธุ์เฉลี่ยตันละ 226.92 บาท ($21,890.00 / 96,464 \times 1,000$)

1.1.4 ค่ากระสอบบรรจุเมล็ดพันธุ์ซื้อคืนจากเกษตรกร ในการรับซื้อเมล็ดพันธุ์จากเกษตรกร ภาชนะที่ใช้บรรจุเมล็ดพันธุ์ดังกล่าวเป็นของทางศูนย์ขยายพันธุ์พืช กระสอบแต่ละใบใช้ได้ประมาณ 8 ครั้ง บรรจุกระสอบละ 40 กิโลกรัม กระสอบราคาใบละ 25.50 บาท ปริมาณกระสอบที่ใช้ 2,868 ใบ ดังนั้นต้นทุนค่ากระสอบบรรจุเมล็ดพันธุ์ที่ซื้อจากเกษตรกรทั้งสิ้นเท่ากับ 9,141.75 บาท ($2,868 \times 25.50 / 8$) หรือเฉลี่ยตันละ 94.77 บาท ($9,141.75 / 96,464 \times 1,000$)

1.1.5 ค่ากระแสไฟฟ้าในโรงงานและโรงเก็บเมล็ดพันธุ์ โดยคิดตามปริมาณการผลิตและช่วงเวลาการเก็บเมล็ดพันธุ์เป็นเงิน 11,789.77 บาท คิดเป็นต้นทุนค่ากระแสไฟฟ้าเฉลี่ยตันละ 122.22 บาท ($11,789.77 / 96,464 \times 1,000$)

1.1.6 ค่าน้ำมันรถยกเมล็ดพันธุ์จากโรงงานไปโรงเก็บเมล็ดพันธุ์ โดยใช้รถยกทั้งสิ้น 3 คัน ใช้น้ำมันเบนซินไป 120 ลิตร ๆ ละ 11.82 บาท เป็นเงิน 1,418.40 บาท และใช้น้ำมันโซล่าไป 95 ลิตร ๆ ละ 6.90 บาท เป็นเงิน 655.50 บาท รวมทั้งสิ้นเป็นเงิน 2,073.90 บาท คิดเป็นต้นทุนค่าน้ำมันรถยกเมล็ดพันธุ์เฉลี่ยตันละ 21.50 บาท ($2,073.90 / 96,464 \times 1,000$)

1.1.7 ค่าน้ำกากกันฝนเจ้าหน้าที่ในโรงงาน ในฤดูเพาะปลูกปี 2528/29 ทางศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา ได้ใช้น้ำกากกันฝนจำนวน 20 อัน ราคาอันละ 40 บาท เป็นเงิน 800 บาท คิดเป็นต้นทุนในการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสง 34.07 บาท ($800 \times 96,464 / 2,265,239$) ดังนั้นเป็นต้นทุนในการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงเฉลี่ยต้นละ 0.35 บาท ($34.07 / 96,464 \times 1,000$)

1.1.8 ค่ายารวมเมล็ดพันธุ์ในโรงเก็บเมล็ดพันธุ์ เพื่อป้องกันแมลงโดยการใช้อยาฟอสทอกซิน (PHOSTOXIN) แต่สำหรับเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงในฤดูเพาะปลูกปี 2528/29 ทางศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมาไม่ได้ทำการรมยาจึงไม่มีต้นทุนส่วนนี้

1.1.9 ค่าผ้าพลาสติกคลุมรมยา เนื่องจากไม่มีการรมยาเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงจึงไม่มีต้นทุนค่าผ้าพลาสติกคลุมรมยา

1.1.10 ค่ากระสอบบรรจุเมล็ดพันธุ์ ในฤดูเพาะปลูกปี 2528/29 ทางศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา ผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงได้ทั้งสิ้น 96,464 กิโลกรัม บรรจุกระสอบ ๆ ละ 40 กิโลกรัม ต้องใช้กระสอบบรรจุเมล็ดพันธุ์จำนวน 2,412 ใบ ราคาใบละ 25.50 บาท เป็นเงินทั้งสิ้นจำนวน 61,506.00 บาท คิดเป็นต้นทุนค่ากระสอบบรรจุเมล็ดพันธุ์เฉลี่ยต้นละ 637.61 บาท ($61,506.00 / 96,464 \times 1,000$)

1.1.11 ค่าเชือกเย็บกระสอบ ในการเย็บกระสอบทั้งสิ้น 2,412 ใบ ใช้เชือกไปประมาณ 12.06 กิโลกรัม ราคา กิโลกรัมละ 25 บาท เป็นเงิน 301.50 บาท คิดเป็นต้นทุนค่าเชือกเย็บกระสอบเฉลี่ยต้นละ 3.13 บาท ($301.50 / 96,464 \times 1,000$)

1.1.12 ค่าแผ่นป้ายแสดงคุณภาพ ราคาแผ่นละ 0.20 บาท โดยใช้ 1 แผ่น ต่อเมล็ดพันธุ์ 1 กระสอบ ใช้ไปทั้งสิ้น 2,412 แผ่น เป็นเงิน 482.40 บาท คิดเป็นต้นทุนค่าแผ่นป้ายเฉลี่ยต้นละ 5.00 บาท ($482.40 / 96,464 \times 1,000$)

1.1.13 ค่าแรงงานภายในโรงงาน การผลิตเมล็ดพันธุ์ของทางศูนย์ขยายพันธุ์พืชในฤดูเพาะปลูกปี 2528/29 ได้มีการจ้างคนงานชั่วคราวเพื่อช่วยงานต่าง ๆ ภายในโรงงานในช่วงฤดูการผลิต มีค่าจ้างชั่วคราวทั้งสิ้น 50,286.08 บาท ผลิตเมล็ดพันธุ์ได้จำนวน 2,265,239 กิโลกรัม เป็นเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสง 96,464 กิโลกรัม

ดังนั้น เป็นค่าจ้างชั่วคราวในการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสง 2,141.41 บาท ($50,286.08 / 2,265,239 \times 96,464$) คิดเป็นต้นทุนค่าแรงงานเฉลี่ยต้นละ 22.20 บาท

1.1.14 ค่าทรายเพาะความงอก ทรายที่ใช้ 1 คิวจะสามารถทดสอบตัวอย่างได้ 100 ตัวอย่าง ในการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงในฤดูเพาะปลูกปี 2528/29 ได้ทำการทดสอบตัวอย่างทั้งสิ้น 81 ตัวอย่าง ดังนั้น จึงต้องใช้ทรายจำนวน 0.81 คิว ราคาคิวละ 140 บาท เป็นเงิน 113.40 บาท คิดเป็นต้นทุนค่าทรายเพาะความงอกเฉลี่ยต้นละ 1.18 บาท

1.1.15 ค่าซ่อมแซมเครื่องจักรและยานพาหนะ คำนวณจากค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมทั้งหมดเฉลี่ยด้วยปริมาณการผลิตของแต่ละปีเป็นเงิน 5,174.40 บาท คิดเป็นต้นทุนค่าซ่อมแซมเครื่องจักรและยานพาหนะเฉลี่ยต้นละ 53.64 บาท

1.2 ต้นทุนคงที่ ได้แก่ ค่าเสื่อมราคาโรงเรือนและเครื่องจักร อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เป็นถาวรวัตถุต่าง ๆ และรวมถึงค่าจ้างเจ้าหน้าที่ภายในศูนย์ขยายพันธุ์พืช ส่วนประกอบของต้นทุนคงที่มีรายละเอียดดังนี้

1.2.1 ค่าแควไ้ม้รองกระสอบบรรจุเมล็ดพันธุ์ ราคาแควละ 480 บาท อายุการใช้งาน 5 ปี อัตราการใช้หมุนเวียนปีละ 2 ครั้ง แควหนึ่งสามารถบรรจุเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงได้ 600 กิโลกรัม ปริมาณเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสง 96,464 กิโลกรัม ดังนั้น ต้องใช้แควไ้ม้ทั้งหมด 161 อัน ค่าแควไ้ม้ต่อฤดูการผลิตแควละ 48.00 บาท เป็นค่าแควไ้ม้ทั้งสิ้น 7,728.00 บาท คิดเป็นต้นทุนค่าแควไ้ม้เฉลี่ยต้นละ 80.11 บาท ($7,728 / 96,464 \times 1,000$)

1.2.2 ค่าภาชนะทดสอบความงอก ใช้ถาดอลูมิเนียมซึ่งมีอายุการใช้งาน 5 ปี ราคาถาดละ 32.45 บาท จำนวนที่ใช้ 384 ใบ เป็นเงิน 12,460.80 บาท ใช้ผลิตเมล็ดพันธุ์ทั้งสิ้นได้ 2,265,239 กิโลกรัม ดังนั้น เป็นค่าถาดทดสอบความงอกเฉลี่ยต้นละ 1.10 บาท ($12,460.80 / (2,265,239 \times 5)$) ทั้งหมดเป็นเงิน 106.11 บาท ($1.10 \times 96,464 / 1,000$)

1.2.3 ค่ากระจกทดสอบความงอก จำนวนกระจก 174 แผ่น ราคาแผ่นละ 15 บาท เป็นเงิน 2,610.00 บาท อายุการใช้งาน 5 ปี ต้นทุนการใช้ต่อปีเท่ากับ 522.00 บาท คิดเป็นต้นทุนค่ากระจกทดสอบความงอกเฉลี่ยต้นละ 0.23 บาท ($522.00 / 2,265,239 \times 1,000$) ทั้งหมดเป็นเงิน 22.19 บาท

1.2.4 ค่าจ้างเจ้าหน้าที่ ประกอบด้วย

1.2.4.1 เจ้าหน้าที่แปลงขยายพันธุ์ ในการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงมีเจ้าหน้าที่ตรวจแปลงจำนวน 3 คน ได้รับเงินเดือนทั้งปีเป็นจำนวนเงิน 175,680.00 บาท มีการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงในเฉพาะฤดูแล้งเท่านั้น ดังนั้น จึงคิดเป็นต้นทุนการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสง 87,840.00 บาท ($175,680.00 / 2$)

1.2.4.2 เจ้าหน้าที่อื่น ได้แก่

- เจ้าหน้าที่ในโรงงานและคลังสินค้าเป็นเงิน 366,501.93 บาท
- เจ้าหน้าที่ตรวจสอบคุณภาพเป็นเงิน 233,130.00 บาท
- ลูกจ้างประจำเป็นเงิน 578,810.23 บาท
- พนักงานขับรถเป็นเงิน 144,945.00 บาท

รวมเป็นค่าจ้างเจ้าหน้าที่อื่นทั้งสิ้น 1,323,387.16 บาท โดยคำนวณเป็นต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสง ดังนี้

$$= \frac{\text{ค่าจ้างเจ้าหน้าที่อื่น} \times \text{ปริมาณการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสง}}{\text{ปริมาณการผลิตเมล็ดพันธุ์ทั้งหมดของศูนย์ขยายพันธุ์พืช}}$$

$$= \frac{1,323,387.16 \times 96,464}{2,265,239} = 56,355.74 \text{ บาท}$$

ค่าจ้างเจ้าหน้าที่ทั้งสิ้นเป็นเงิน 144,195.74 บาท ($87,840 + 56,355.64$) คิดเป็นต้นทุนค่าจ้างเจ้าหน้าที่เฉลี่ยต้นละ 1,494.81 บาท

1.2.5 ค่าเสื่อมราคาโรงเรือนและเครื่องจักร คำนวณโดยใช้วิธีเส้นตรงตามอายุการใช้งานโดยประมาณ ซึ่งประกอบด้วย

1.2.5.1 ค่าเสื่อมราคาโรงเรือนเครื่องจักรที่ใช้ในการปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงเท่านั้น โดยมีเครื่องจักรเพียง 2 รายการ อายุการใช้งาน 15 ปี

รายการ	จำนวน	จำนวนเงิน
1. เครื่องทำความสะอาดถั่วลิสง	1	349,255.00 บาท
2. เครื่องตัดถั่วลิสง โดยอาศัยความถี่จำเพาะ	1	115,000.00 "
		<u>464,255.00</u> "

ค่าเสื่อมราคาเครื่องจักรที่ใช้ในการปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงเพียงประเภทเดียวเท่ากับ 30,950.33 บาท (464,255.00 / 15)

1.2.5.2 ค่าเสื่อมราคาโรงเรือนและเครื่องจักรที่ใช้ร่วมกับการปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ชนิดอื่นที่ทางศูนย์ขยายพันธุ์พืชผลิต โดยแบ่งตามอายุการใช้งานได้ดังนี้

1.2.5.2.1 อายุการใช้งาน 20 ปี

รายการ	จำนวน	จำนวนเงิน
1. โรงงานปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์	1	1,097,000.00 บาท
2. อาคารตรวจสอบคุณภาพเมล็ดพันธุ์	1	490,000.00 "
3. อาคารขยายพันธุ์และงานตลาด	1	410,000.00 "
4. โรงเก็บเมล็ดพันธุ์ธรรมดา	3	2,375,000.00 "
5. โรงเก็บเมล็ดพันธุ์ปรับอากาศ	1	1,700,000.00 "
6. โรงเก็บเมล็ดพันธุ์ไม่ได้มาตรฐาน	1	602,500.00 "
7. โรงอบเมล็ดพันธุ์ทั้งกระสอบ	1	413,300.00 "
8. ลานตากเมล็ดพันธุ์	1	128,000.00 "
		<u>7,215,800.00</u> "

โรงเรือนมีราคาทุน 7,215,800.00 บาท คิดค่าเสื่อมราคาของโรงเรือนได้เท่ากับ 360,790.00 บาทต่อปี

1.2.5.2.2 อายุการใช้งาน 10 ปี

รายการ	จำนวน	จำนวนเงิน
1. เครื่องทำความสะอาดกระสอบ	1	42,803.00 บาท
2. รถยก	3	518,000.00 "
3. รถบรรทุก	7	1,792,000.00 "
4. รถปิคอัพ	4	354,000.00 "

<u>รายการ</u>	<u>จำนวน</u>	<u>จำนวนเงิน</u>	
5. รถจักรขายนยนต์	12	156,000.00	บาท
6. เครื่องชั่ง 500 ก.ก.	1	1,500.00	"
7. กระพ้อลำเลียง (ELEVATOR)	2	107,292.70	"
8. เครื่องลำเลียง (TURBULAR BELT)	1	126,500.00	"
9. เครื่องควบคุมความชื้นสัมพัทธ์	6	131,100.00	"
10. เครื่องปรับอากาศ	9	400,000.00	"
		<u>3,629,195.70</u>	"

เครื่องจักรและอุปกรณ์มีราคาทุน 3,629,195.70 บาท คิดค่าเสื่อมราคาของเครื่องจักรและอุปกรณ์ได้เท่ากับ 362,919.57 บาทต่อปี

1.2.5.2.3 อายุการใช้งาน 5 ปี

<u>รายการ</u>	<u>จำนวน</u>	<u>จำนวนเงิน</u>	
1. เครื่องบันทึกอุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์	4	46,690.00	บาท
2. เครื่องวัดความชื้นเมล็ดพันธุ์	8	93,200.00	"
3. บอร์ดวิเคราะห์ความบริสุทธิ์	1	1,380.00	"
4. เครื่องแบ่งตัวอย่าง	2	29,600.00	"
5. รถเข็น 2 ล้อ	3	2,340.00	"
6. สายพาน	1	40,000.00	"
		<u>213,210.00</u>	"

อุปกรณ์ดังกล่าวมีราคาทุน 213,210.00 บาท คิดค่าเสื่อมราคาของเครื่องจักรและอุปกรณ์ได้เท่ากับ 42,642.00 บาทต่อปี

รวมแล้วค่าเสื่อมราคาโรงเรือนและเครื่องจักรที่ใช้ร่วมกับการปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์อื่นเท่ากับ 766,351.57 บาทต่อปี คิดเป็นต้นทุนในการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงดังนี้

$$= \frac{\text{ค่าเสื่อมราคา} \times \text{ปริมาณการปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสง}}{\text{ปริมาณการปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ทั้งหมดของศูนย์}}$$

$$= \frac{766,351.57 \times 96,464}{2,265,239} = 32,634.67 \text{ บาท}$$

รวมค่าเสื่อมราคาโรงเรือนและเครื่องจักรที่เป็นต้นทุนในการปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงทั้งหมดเท่ากับ 63,585.00 บาท (30,950.33 + 32,634.67) หรือคิดเป็นต้นทุนค่าเสื่อมราคาเฉลี่ยต้นละ 659.16 บาท

ต้นทุนในการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงของศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา ในฤดูเพาะปลูกปี 2528/29 เป็นเงิน 1,665,683.64 บาท เฉลี่ยต้นละ 17,267.42 บาท หรือ เป็นเงิน 17.27 บาทต่อกิโลกรัม โดยประกอบด้วยต้นทุนแปรได้ 1,450,046.60 บาท หรือเฉลี่ยต้นละ 15,032.01 บาท และต้นทุนคงที่ 215,637.04 บาท หรือเฉลี่ยต้นละ 2,235.41 บาท

2. ต้นทุนการปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงของศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปาง สำหรับการคำนวณต้นทุนการปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงของศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปางนี้ ได้ใช้วิธีในการคำนวณเช่นเดียวกับต้นทุนของศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา ดังจะแสดงรายละเอียดต้นทุนโดยไม่กล่าวถึงวิธีการคำนวณซ้ำอีกดังต่อไปนี้

2.1 ต้นทุนแปรได้ ประกอบด้วยค่าใช้จ่ายต่าง ๆ โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1.1 ค่าซื้อเมล็ดพันธุ์จากเกษตรกร ทางศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปางซื้อเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงจากเกษตรกรผู้จัดทำแปลงขยายพันธุ์ทั้งสิ้น 76,546 กิโลกรัม ไร่ละ 9.75-10.25 บาท เป็นเงินทั้งสิ้น 766,518.50 บาท ผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงได้ทั้งหมด 64,910 กิโลกรัม คิดเป็นต้นทุนค่าซื้อเมล็ดพันธุ์เฉลี่ยต้นละ 11,808.94 บาท

2.1.2 ค่าขนส่งเมล็ดพันธุ์จากแปลงขยายพันธุ์มายังโรงงานของศูนย์ขยายพันธุ์พืช ในฤดูเพาะปลูกปี 2528/29 ทางศูนย์ขยายพันธุ์พืช ได้มีการขนส่งเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงจากแปลงขยายพันธุ์มายังศูนย์ขยายพันธุ์โดยรถของทางศูนย์ขยายพันธุ์พืชทั้งหมด โดยทำการขนส่งทั้งหมด 26 เที่ยว เฉลี่ยระยะทางทั้งสิ้น 1,300 กิโลเมตร ใช้น้ำมันโซล่า 5 กิโลเมตรต่อลิตร ใช้น้ำมันทั้งสิ้น 260 ลิตร ราคาลิตรละ 6.80 บาท เป็นเงิน 1768.00 บาท คิดเป็นต้นทุนเฉลี่ยต้นละ 27.24 บาท

2.1.3 ค่าใช้จ่ายเจ้าหน้าที่แปลงขยายพันธุ์ สำหรับทางศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปางได้มีเจ้าหน้าที่ที่ทำการควบคุมแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงเพียงคนเดียว และ

ตารางที่ 5.11 ต้นทุนการปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงเฉลี่ยต่อต้นของศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปาง

หน่วย : บาท / ต้น

รายการ	จำนวนเงิน	ร้อยละ
ต้นทุนแปรได้	13,087.78	81.49
1. ค่าซื้อเมล็ดพันธุ์จากเกษตรกร	11,808.94	73.53
2. ค่าขนส่งเมล็ดพันธุ์	27.24	0.17
3. ค่าใช้จ่ายเจ้าหน้าที่แปลงขยายพันธุ์	57.93	0.36
4. ค่ากระสอบบรรจุเมล็ดพันธุ์ที่ซื้อคืน	88.49	0.55
5. ค่ากระแสไฟฟ้าภายในโรงงานและโรงเก็บ	314.97	1.96
6. ค่าน้ำมันรถยกเมล็ดพันธุ์	28.73	0.18
7. ค่าหน้ากากกันฝุ่นเจ้าหน้าที่ในโรงงาน	0.92	0.01
8. ค่ายารมเมล็ดพันธุ์	9.13	0.06
9. ค่าผ้าพลาสติกคลุมรมยา	14.00	0.09
10. ค่ากระสอบบรรจุเมล็ดพันธุ์	637.60	3.97
11. ค่าเชือกเย็บกระสอบ	2.83	0.02
12. ค่าแผ่นป้ายแสดงคุณภาพ	5.75	0.04
13. ค่าแรงงานภายในโรงงาน	48.41	0.30
14. ค่าทรายเพาะความงอก	2.05	0.01
15. ค่าซ่อมแซมเครื่องจักร	40.79	0.25
ต้นทุนคงที่	2,971.93	18.51
1. ค่าแควไฉ่	80.60	0.51
2. ค่าภาชนะทดสอบความงอก	1.84	0.01
3. ค่ากระจกทดสอบความงอก	0.17	0.00
4. ค่าจ้างเจ้าหน้าที่	794.87	4.95
5. ค่าเสื่อมราคาเครื่องจักรและโรงเรือน	2,094.45	13.04
รวมต้นทุนทั้งหมด	16,059.71	100.00
ต้นทุนต่อกิโลกรัม	16.06	

ได้จ่ายค่าเบี้ยเลี้ยงและค่าใช้จ่ายขนพาหนะเป็นเงิน 3,760.00 บาท คิดเป็นต้นทุนค่า
เจ้าหน้าที่ตรวจแปลงขยายพันธุ์เฉลี่ยต้นละ 57.93 บาท

2.1.4 ค่ากระสอบบรรจุเมล็ดพันธุ์ซื้อคืนจากเกษตรกร ในการ
รับซื้อเมล็ดพันธุ์จากเกษตรกร 76,546 กิโลกรัม ใช้กระสอบทั้งสิ้น 1,802 ใบ ราคาใบ
ละ 25.50 บาท ใช้ได้ประมาณใบละ 8 ครั้ง ดังนั้นต้นทุนค่ากระสอบบรรจุเมล็ดพันธุ์ที่ซื้อ
จากเกษตรกรทั้งสิ้นเท่ากับ 5,743.88 บาท หรือเฉลี่ยต้นละ 88.49 บาท

2.1.5 ค่ากระแสไฟฟ้าในโรงงานและโรงเก็บเมล็ดพันธุ์ สำ
หรับศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปางมีโรงงานปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงแยกต่างหากจาก
โรงงานปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์อื่น ค่าไฟฟ้าในโรงงานปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงเท่า
กับ 16,616.35 บาท ส่วนค่าไฟฟ้าในโรงเก็บเมล็ดพันธุ์เท่ากับ 102,535.73 บาท โดย
คิดเป็นต้นทุนของการปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงเท่ากับ 3,828.03 บาท รวมค่าไฟฟ้า
โรงงานและโรงเก็บเมล็ดพันธุ์ 20,444.38 บาท คิดเป็นต้นทุนค่ากระแสไฟฟ้าเฉลี่ยต้นละ
314.97 บาท

2.1.6 ค่าน้ำมันรถยกเมล็ดพันธุ์จากโรงงานไปโรงเก็บเมล็ดพันธุ์
โดยใช้น้ำมันเบนซินไปเป็นเงิน 31,788.40 บาท และใช้น้ำมันโซล่าไปเป็นเงิน
18,160.80 บาท รวมทั้งสิ้นเป็นเงิน 49,949.20 บาท คิดเป็นต้นทุนในการปรับปรุง
สภาพเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสง 1,864.78 บาท คิดเป็นต้นทุนเฉลี่ยต้นละ 28.73 บาท

2.1.7 ค่าผ้ากันฝนเจ้าหน้าที่ในโรงงาน ทางศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่
3 ลำปาง ได้ใช้ผ้ากันฝนจำนวน 200 ผืน เป็นเงิน 1,600.00 บาท คิดเป็นต้นทุนใน
การผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสง 59.73 บาท ดังนั้นเป็นต้นทุนค่าผ้ากันฝนเจ้าหน้าที่ในโรงงาน
เฉลี่ยต้นละ 0.92 บาท

2.1.8 ค่ายารมเมล็ดพันธุ์ในโรงเก็บเมล็ดพันธุ์ เพื่อป้องกัน
แมลงโดยการใช้อยาฟอสทอกซิน (Phostoxin) 5 เม็ดต่อเมล็ดพันธุ์ 1 ตัน ราคากระ
ป่องละ 875 บาท (บรรจุกระป่องละ 480 เม็ด) ในกาครั้งนี้ใช้ยาไปทั้งสิ้น 325 เม็ด เป็น
เงิน 592.45 บาท คิดเป็นต้นทุนค่ายารมเมล็ดพันธุ์เฉลี่ยต้นละ 9.13 บาท

2.1.9 ค่าผ้าพลาสติกคลุมรมยา ผ้าพลาสติกผืนละ 7,000 บาท
ใช้รมยาได้ครั้งละ 25 ตัน ใช้ได้ประมาณ 20 ครั้ง ดังนั้นการรมยาเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสง มีต้น
ทุนค่าผ้าพลาสติก 908.79 บาท คิดเป็นต้นทุนเฉลี่ยต้นละ 14.00 บาท (908.79 /

64,910 X 1,000)

2.1.10 ค่ากระสอบบรรจุเมล็ดพันธุ์ ในฤดูเพาะปลูกปี 2528/29 ทางศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปางผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงได้ทั้งสิ้น 64,910 กิโลกรัม ต้องใช้กระสอบบรรจุเมล็ดพันธุ์จำนวน 1,623 ใบ ราคาใบละ 25.50 บาท เป็นเงินทั้งสิ้นจำนวน 41,386.50 บาท คิดเป็นต้นทุนค่ากระสอบบรรจุเมล็ดพันธุ์เฉลี่ยต้นละ 637.60 บาท

2.1.11 ค่าเชือกเย็บกระสอบ ในการเย็บกระสอบทั้งสิ้นจำนวน 1,623 ใบ ใช้เชือกไปประมาณ 10.82 ม้วน ราคาผ้าละ 17 บาท เป็นเงิน 183.94 บาท คิดเป็นต้นทุนค่าเชือกเย็บกระสอบเฉลี่ยต้นละ 2.83 บาท

2.1.12 ค่าแผ่นป้ายแสดงคุณภาพ ราคาแผ่นละ 0.23 บาท ใช้ไปทั้งสิ้น 1,623 แผ่น เป็นเงิน 373.29 บาท คิดเป็นต้นทุนค่าแผ่นป้ายเฉลี่ยต้นละ 5.75 บาท

2.1.13 ค่าแรงงานภายในโรงงาน การผลิตเมล็ดพันธุ์ของทางศูนย์ขยายพันธุ์พืชในฤดูเพาะปลูกปี 2528/29 ได้มีการจ้างคนงานชั่วคราวเช่นเดียวกับศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา มีค่าจ้างชั่วคราวทั้งสิ้น 84,170.65 บาท ผลิตเมล็ดพันธุ์ได้จำนวน 1,738,648 กิโลกรัม เป็นเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสง 64,910 กิโลกรัม ดังนั้น เป็นค่าจ้างชั่วคราวในการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสง 3,142.39 บาท คิดเป็นต้นทุนค่าแรงงานเฉลี่ยต้นละ 48.41 บาท

2.1.14 ค่าทรายเพาะความงอก ในการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงในฤดูเพาะปลูกปี 2528/29 ได้ทำการทดสอบตัวอย่างทั้งสิ้น 133 ตัวอย่าง ใช้ทรายทั้งสิ้นจำนวน 1.33 ตัน ราคาตันละ 100 บาท เป็นเงิน 133 บาท คิดเป็นต้นทุนค่าทรายเพาะความงอกเฉลี่ยต้นละ 2.05 บาท

2.1.15 ค่าซ่อมแซมเครื่องจักรและยานพาหนะ คำนวณจากค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมทั้งหมดเฉลี่ยด้วยปริมาณการผลิตของแต่ละปีเป็นเงิน 2,647.59 บาท คิดเป็นต้นทุนค่าซ่อมแซมเครื่องจักรและยานพาหนะเฉลี่ยต้นละ 40.79 บาท

2.2 ต้นทุนคงที่ ประกอบด้วยรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.2.1 ค่าแควไ้รอกกระสอบบรรจุเมล็ดพันธุ์ ปริมาณเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสง 64,910 กิโลกรัม จะต้องใช้แควไ้ทั้งหมด 109 อัน ค่าแควไ้ต่อฤดูการผลิตแควไ้ละ 48.00 บาท เป็นค่าแควไ้ทั้งสิ้น 5,232.00 บาท คิดเป็นต้นทุนค่าแควไ้เฉลี่ยต้น

ละ 80.60 บาท

2.2.2 ค่าภาชนะทดสอบความงอก ถาดอลูมิเนียมราคาถาดละ 40.00 บาทจำนวนที่ใช้ 400 ถาด เป็นเงิน 16,000.00 บาท อายุการใช้งาน 5 ปี ใช้ผลิตเมล็ดพันธุ์ทั้งสิ้นได้ 1,738,648 กิโลกรัม ดังนั้น เป็นค่าถาดทดสอบความงอกเฉลี่ยต้นละ 1.84 บาท ทั้งหมดเป็นเงิน 119.43 บาท

2.2.3 ค่ากระจกทดสอบความงอก จำนวนกระจก 100 แผ่น ราคาแผ่นละ 15.00 บาท เป็นเงิน 1,500.00 บาท คิดเป็นต้นทุนค่ากระจกทดสอบความงอกเฉลี่ยต้นละ 0.17 บาท ทั้งหมดเป็นเงิน 11.03 บาท

2.2.4 ค่าจ้างเจ้าหน้าที่ ประกอบด้วย

2.2.4.1 เจ้าหน้าที่แปลงขยายพันธุ์ ในการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงมีเจ้าหน้าที่ตรวจแปลงเพียงคนเดียว ได้รับเงินเดือนทั้งปีเป็นจำนวนเงิน 55,500.00 บาท มีการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงเฉพาะในฤดูแล้งเท่านั้น ดังนั้น จึงคิดเป็นต้นทุนการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสง 27,750.00 บาท

2.2.4.2 เจ้าหน้าที่อื่น ได้แก่

- เจ้าหน้าที่ในโรงงานและคลังสินค้าเป็นเงิน 181,680.00 บาท
- เจ้าหน้าที่ตรวจสอบคุณภาพเป็นเงิน 129,960.00 บาท
- ลูกจ้างประจำเป็นเงิน 209,980.00 บาท
- พนักงานขับรถเป็นเงิน 117,080.00 บาท

รวมเป็นค่าจ้างเจ้าหน้าที่อื่นทั้งสิ้น 638,700.00 บาท โดยคำนวณเป็นต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงเท่ากับ 23,844.97 บาท

ค่าจ้างเจ้าหน้าที่ทั้งสิ้นเป็นเงิน 51,594.97 บาท คิดเป็นต้นทุนค่าจ้างเจ้าหน้าที่เฉลี่ยต้นละ 794.87 บาท

2.2.5 ค่าเสื่อมราคาโรงเรือนและเครื่องจักร คำนวณโดยใช้วิธีเส้นตรงตามอายุการใช้งานโดยประมาณ ซึ่งประกอบด้วย

2.2.5.1 ค่าเสื่อมราคาโรงเรือนเครื่องจักรที่ใช้ในการปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงเท่านั้น แบ่งตามอายุการใช้งานดังนี้

2.2.5.1.1 อายุการใช้งาน 20 ปี ได้แก่ โรงงานปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงซึ่งมีราคาเป็นเงิน 735,100.00 บาท ค่า

เสื่อมราคาต่อปีเท่ากับ 36,755.00 บาท

2.2.5.1.2 อายุการใช้งาน 15 ปี ได้แก่

รายการ	จำนวน	จำนวนเงิน
1. เครื่องทำความสะอาดถั่วลิสง	1	349,255.00 บาท
2. เครื่องคัดถั่วลิสงโดยอาศัยความถ่วงจำเพาะ	1	407,583.00 "
		<u>756,838.00</u> "

ค่าเสื่อมราคาเครื่องจักรและอุปกรณ์ทั้ง 2 รายการเท่ากับ 50,455.87 บาท ต่อปี

2.2.5.1.3 อายุการใช้งาน 10 ปี ได้แก่

รายการ	จำนวน	จำนวนเงิน
1. กระจ้อลำเลียง	2	123,924.00 บาท
2. พัดลมดูดฝุ่นเครื่องคัดเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสง	1	96,984.10 "
3. เครื่องชั่ง 500 ก.ก.	1	<u>2,200.00</u> "
		<u>223,108.10</u> "

ค่าเสื่อมราคาเครื่องมือและอุปกรณ์ทั้ง 3 รายการเท่ากับ 22,310.81 บาท ต่อปี

1.2.5.1.4 อายุการใช้งาน 5 ปี ได้แก่

สายพานลำเลียงราคา 31,073.00 บาท คิดค่าเสื่อมราคาต่อปีเท่ากับ 6,214.60 บาท

ค่าเสื่อมราคาเครื่องจักรที่ใช้ในการปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงเพียงประเภทเดียวเท่ากับ 115,736.28 บาท

2.2.5.2 ค่าเสื่อมราคาโรงเรือนและเครื่องจักรที่ใช้ร่วมกับการปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ชนิดอื่นที่ทางศูนย์ขยายพันธุ์พืชผลิต โดยแบ่งตามอายุการใช้งาน ได้ดังนี้

1.2.5.2.1 อายุการใช้งาน 20 ปี

รายการ	จำนวน	จำนวนเงิน
1. โรงเก็บเมล็ดพันธุ์ธรรมดา	2	1,369,850.00 บาท
2. โรงเก็บเมล็ดพันธุ์ปรับอากาศ	1	1,880,000.00 "
3. โรงเก็บเมล็ดพันธุ์ไม่ได้มาตรฐาน	1	599,500.00 "

<u>รายการ</u>	<u>จำนวน</u>	<u>จำนวนเงิน</u>	
4. อาคารตรวจสอบคุณภาพเมล็ดพันธุ์	1	499,648.00	บาท
5 โรงอบเมล็ดพันธุ์ทั้งกระสอบ	1	410,000.00	"
6. ลานตากเมล็ดพันธุ์	1	<u>106,000.00</u>	"
		<u>4,864,998.00</u>	"

โรงเรือนมีราคาทุน 4,864,998.00 บาท คิดค่าเสื่อมราคาของโรงเรือนได้เท่ากับ 243,249.90 บาทต่อปี

2.2.5.2.2 อายุการใช้งาน 10 ปี

<u>รายการ</u>	<u>จำนวน</u>	<u>จำนวนเงิน</u>	
1. รถยก	3	546,000.00	บาท
2. รถบรรทุก	5	1,038,400.00	"
3. รถปิคอัพ	4	399,000.00	"
5. รถจักรยานยนต์	10	148,000.00	"
6. เครื่องควบคุมความชื้นสัมพัทธ์	8	169,648.00	"
7. เครื่องปรับอากาศ	12	<u>255,000.00</u>	"
		<u>2,556,048.00</u>	"

เครื่องจักรและอุปกรณ์มีราคาทุน 2,556,048.00 บาท คิดค่าเสื่อมราคาของเครื่องจักรและอุปกรณ์ได้เท่ากับ 255,604.80 บาทต่อปี

2.2.5.2.3 อายุการใช้งาน 5 ปี

<u>รายการ</u>	<u>จำนวน</u>	<u>จำนวนเงิน</u>	
1. เครื่องบันทึกอุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์	5	69,000.00	บาท
2. เครื่องวัดความชื้นเมล็ดพันธุ์	10	121,440.00	"
3. บอร์ดวิเคราะห์ความบริสุทธิ์	1	1,380.00	"
4. เครื่องแบ่งตัวอย่าง	1	19,021.00	"
5. รถเข็น 2 ล้อ	5	<u>2,125.00</u>	"
		<u>212,966.00</u>	"

อุปกรณ์ดังกล่าวมีราคาทุน 212,966.00 บาท คิดค่าเสื่อมราคาของเครื่องจักรและอุปกรณ์ได้เท่ากับ 42,593.20 บาทต่อปี

รวมแล้วค่าเสื่อมราคาโรงเรือนและเครื่องจักรที่ใช้ร่วมกับการปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์อื่นเท่ากับ 541,447.90 บาทต่อปี คิดเป็นต้นทุนในการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงเท่ากับ 20,214.20 บาท

รวมค่าเสื่อมราคาโรงเรือนและเครื่องจักรที่เป็นต้นทุนในการปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงทั้งหมดเท่ากับ 135,950.48 บาท (115,736.28 + 20,214.20) หรือคิดเป็นต้นทุนค่าเสื่อมราคาเฉลี่ยต้นละ 2,094.45 บาท

ต้นทุนในการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงของศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปาง ในฤดูเพาะปลูก 2528/29 เป็นเงิน 1,042,435.08 บาท หรือเฉลี่ยต้นละ 16,059.71 บาท หรือเป็นเงิน 16.06 บาทต่อกิโลกรัม ประกอบด้วยต้นทุนแปรได้ 849,527.17 บาท หรือเฉลี่ยต้นละ 13,087.78 บาท และต้นทุนคงที่ 192,907.91 บาท หรือเฉลี่ยต้นละ 2,971.93 บาท

จากตารางที่ 5.9 ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา มีต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงเฉลี่ยกิโลกรัมละ 17.27 บาท และจากตารางที่ 5.10 ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปาง มีต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงเฉลี่ยกิโลกรัมละ 16.06 บาท ดังนั้น ต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงของศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมาจึงสูงกว่าของศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปาง เฉลี่ยกิโลกรัมละ 1.21 บาท สาเหตุที่สำคัญที่ทำให้ต้นทุนของศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมาสูงกว่าศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปาง เนื่องจากราคารับซื้อเมล็ดพันธุ์จากเกษตรกรของศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา สูงกว่าทางศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปาง (ดูตารางที่ 5.1)

จากการที่ทางศูนย์ขยายพันธุ์พืชทั้งสองมีต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงสูงถึงกิโลกรัมละ 17.27 บาท และ 16.06 บาทนั้น ทำให้ทางศูนย์ขยายพันธุ์พืชทั้งสองต้องประสบกับภาวะขาดทุนจากการจำหน่าย เนื่องจากทางศูนย์ขยายพันธุ์พืชได้มีการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงแก่เกษตรกรทั่วไปในราคาเพียงกิโลกรัมละ 14.00 บาท นอกจากนั้น ทางศูนย์ขยายพันธุ์พืชยังจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ให้แก่ตัวแทนจำหน่ายในราคาเพียงกิโลกรัมละ 12.60 บาท

จะเห็นได้ว่าการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงในราคาดังกล่าวทำให้ทางศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา จะขาดทุนในกิโลกรัมละ 3.27 บาท ในขณะที่จำหน่ายให้แก่เกษตรกรทั่วไป และในกรณีที่จำหน่ายผ่านตัวแทนจำหน่ายจะขาดทุนถึงกิโลกรัมละ 4.67

บาท ส่วนทางศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปาง จะขาดทุนในกิโลกรัมละ 2.06 บาท ในกรณี
ที่จำหน่ายให้แก่เกษตรกรทั่วไป และในกรณีที่จำหน่ายผ่านตัวแทนจำหน่ายจะขาดทุนถึงกิโล
กรัมละ 3.46 บาท ดังนั้น จึงควรมีการกำหนดราคาเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงใหม่โดยคำนึงถึง
ต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์เพื่อให้ทางศูนย์ขยายพันธุ์พืชสามารถจำหน่ายเมล็ดพันธุ์โดยไม่ประ
สับกับภาวะขาดทุน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย